

POSTISALI

HELSINGIN PÄÄPOSTISALIN
UUELLEENKÄYTTÖSUUNNITELMA

[01] Kuvalähde: Aberdeen toimitilat

POSTISALI

HELSINGIN PÄÄPOSTISALIN
UUDELLEENKÄYTTÖSUUNNITELMA

SINI RAIMORANTA
OPINNÄYTETYÖ

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
MUOTOILU- JA TAIDEINSTITUUTTI
MUOTOILUN KOULUTUSOHJELMA
SISUSTUSARKKITEHTUURIN LAITOS
KEVÄT 2013

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Sini Raimoranta
Oppilaitos: Lahden ammattikorkeakoulu / Muotoilu- ja taideinstituutti
Osasto: sisustusarkkitehtuurin laitos
Aika: kevät 2013
Työn nimi: Postisali – Helsingin pääpostisalin uudelleenkäyttösuunnitelma
Työn laji: opinnäytetyö
Sivumäärä: 47

Pääkaupungin keskustan rakennukset määrittävät huomattavasti koko kaupungin arkkitehtuuria ulko- tai kotimaisen vierailijan silmissä. Ulkopuolisen arkkitehtuurin lisäksi rakennuksen sisätilojen tulee olla hyvin suunniteltuja palvelemaan kaupungin tarpeita. Kaupunkilaisten tarpeet kehittyvät yhteiskunnan edistyessä, mikä tarkoittaa, että keskustan rakennustenkin on seurattava tätä muutosta.

Tässä opinnäytetyössä Helsingin pääpostitalon postisali on valittu tutkimuskohteeksi siitä, kuinka voimakasluonteisen rakennuksen käyttötarkoitus voitaisiin muuttaa. Koska toiminnot kaupungissa muuttuvat, tiloja ei tarvita enää alkuperäiseen käyttöönsä. Tämän historiallisesti tärkeän rakennuksen sisätiloihin tarvittavat muutokset, jotka palvelisivat nykyaikaisen kaupunkilaisen tarpeita, esitellään työssä yksityiskohdaisesti. Suunnitelmassa uutena keskeisenä käyttötarkoituksena on Helsinki-info, moderni tapahtuma-info paikkakuntalaisille ja vierailijoille ja sitä tukevat lisätoiminnot. Salissa sijainnutta kahvilaa on laajennettu, jotta tilan käyttäjät saataisiin mahtumaan sinne paremmin.

Asiasanat: käyttötarkoituksen muutos, funktionalismi, modernistinen arkkitehtuuri, julkinen tila

ABSTRACT

Writer: Sini Raimoranta
School: Lahti Polytechnic / Institute of Design and Fine Arts
Department: Department of interior architecture
Time: spring 2013
Name of the project: The Post Hall – plan for the change of use of central post hall in Helsinki
Type of the work: graduation project
Number of pages: 47

The buildings in the center of a capital define significantly the architecture of the whole city to the eyes of a visitor either from abroad or from within the country. Apart from the exterior architecture, the buildings must have a well designed interior which should implement the specific functions required by the city. The needs of citizens evolve as society progresses and this means that the functions of the buildings in the center have to follow that evolution.

In this graduation project the central post office in Helsinki and specifically its post hall has been chosen as a case study on how a building with strong character could be repurposed. Since the functions in the city change, facilities are no longer needed for their original use. The transformations needed to the interior of that historically important building, in order to serve the needs of a modern citizen, are presented in detail. The main function of the hall has been redefined to be Helsinki-info, a modern city information center, for the locals and visitors alike and additional functions were added to support it. The cafeteria has been extended to better accommodate the users of the space.

Key words: change of use of a building, functionalism, modern architecture, public space

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	7	8	Prosessi	
2	Modernien sisätilojen suojelu.....	9	8.1	tila-analyysi.....	29
3	Helsingin pääpostitalo		8.2	suunnitelman eri vaiheet.....	30
3.1	rakennushankkeen historiaa.....	15	8.3	tilaohjelma.....	33
3.2	rakennuksen arkkitehtuurista.....	17	8.4	tyyli ja tilan henki.....	34
3.3	naapuritaloista rakennusajankohdalla ja tällä hetkellä.....	19	8.5	materiaalit ja kalusteet.....	34
3.4	postitalon nykytila.....	21	8.6	valaistus.....	34
3.5	suunnittelutehtävän kohde: pääpostisali.....	21	9	Tilasuunnitelma	
4	Pääpostisalin uusi käyttötarkoitus		9.1	lopputulos.....	36
4.1	nykyisen käytön keskeiset ongelmat.....	25	9.2	jatkotoimenpiteet.....	44
4.2	uusia käyttömahdollisuuksia.....	27	10	Arviointi	
5	Helsinki-info, lipunmyynti ja matkustusinfo		10.1	tila.....	44
5.1	tarve, tarpeellisuus, tarvittavat toiminnot.....	28	10.2	prosessi.....	44
5.2	tilalle asetettavat vaatimukset.....	28	Lähteet		
6	Kahvila		Liitteet		
6.1	tarve, tarpeellisuus, tarvittavat toiminnot.....	28			
6.2	tilalle asetettavat vaatimukset.....	28			
7	Suunnittelutehtävän tavoitteet				
7.1	toiminnalliset tavoitteet.....	29			
7.2	tyylilliset tavoitteet.....	29			
7.3	taloudelliset tavoitteet.....	29			
7.4	suunnittelutehtävän rajaus.....	29			

1 JOHDANTO

Suomi on kansainvälisesti tunnettu modernista arkkitehtuuristaan. Varhaisimmat modernistiset rakennukset ovat jo peruskorjausiässä. Onnistuneeseen korjaukseen kuuluu rakennuksen historian ja alkuperäisten suunnitelmien tunteminen. Tätä edellytetään varsinkin suojelluissa rakennuksissa. Vain harvat modernistiset rakennukset ovat kuitenkaan suojeltuja. Sisätiloja on suojeltu vielä vähemmän. Perehdyin opinnäytetyöni tutkimusosiossa siihen, mitä keinoja varsinkin modernien sisätilojen suojelemiseen on ja mitä ongelmia suojelussa on. Tutkimukseni toimi pohjana suunnitelmani arvoille ja tavoitteille.

Laadin myös listan lähinnä Helsingissä tapahtuneista samantyyppisissä tiloissa tapahtuneista käyttötarkoituksen muutoksista kuin oma kohteeni on. Kaupungin tulisi kehittyä kaupunkilaisten tarpeiden mukaan. Tämä tarkoittaa myös vanhoja rakennuksia, joiden käyttötarkoitukset voivat muuttua ajan myötä.

Olin ohikulkiessani kiinnittänyt huomiota Helsingin pääpostitalon postisaliin, joka oli mielestäni huonolla käytöllä. Aloin suunnitella opinnäytetyönäni sille uutta käyttötarkoitusta. Suunnitelmani on fiktiivinen, mutta olen pyrkinyt siihen, että se voisi olla hyvin toteutettavissakin. Kesken suunnittelutyötäni pääpostisali suljettiin ja se jäi odottamaan uutta käyttötarkoitusta. Näin opinnäytteestäni tuli ajankohtaisempi kuin olin osannut odottaakaan.

[02] Maalaus: Sini Raimoranta, 8. lk

2 MODERNIEN SISÄTILOJEN SUOJELU

Noin puolet koko rakentamisesta on nykyään korjausrakentamista. Sillä on suurempi työllistävä vaikutus kuin uudisrakentamisella. (Mattinen 2006, 122.)

Kaikesta korjaustoiminnasta sisätilakorjauksen osuus on VTT:n tilastojen mukaan 40 prosenttia (Sisätilojen suojelu 2003, 14). Eri-tyisesti sisätilojen suojelu on siis tärkeää paitsi kulttuurisesti, myös kansantalouden takia.

Rakennuskantamme on nuorta verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Yli 80 % Suomen rakennuskannasta on valmistunut toisen maailmansodan jälkeen. (Rakennuksia ja ympäristöjä 2012.) Suomalaisen arkkitehtuurin kansainvälinen maine perustuu nimenomaan moderniin arkkitehtuuriin. Kuitenkin toistaiseksi vain alle 20 modernia rakennusta on suojeltu rakennussuojelulailla. (Lindh 2006, 15.) Koko rakennuskannastamme on suojeltu kaavoissa vajaat kaksi prosenttia. Usein suojelu uloituu vain rakennuksen julkisivuun, mikä voi johtaa pahamaineeseen fasadismiin, jolloin kaikki muu alkuperäinen katujulkisivujen runko-osia lukuunottamatta hävitetään ja rakennetaan uudelleen. (Hautajärvi 2000 b, 15.) Kaikkein heikoimmassa asemassa ovat rakennusten sisustukset.

On sanottu, että rakennettu ympäristö muodostaa kaksikolmasosaa maamme kansallisvarallisuudesta ja siitä suuri osa on kulttuuriympäristöä. Kestävää kehitystä on tämän kansallisvarallisuuden ylläpitäminen jatkuvalla hoidolla, jolla vähintäänkin estetään sen rappeutuminen. (Mattinen 2006, 122.)

Restauroinnin lisäksi rakennuksia alettiin suojella ja tutkia samaan aikaan kun modernismi löi läpi kansainvälisesti 1930-luvulla. Vuonna 1931 Ateenassa annettiin ensimmäinen kansainvälinen julistus historiallisten monumenttien restauroinnista. (Lindh 2000, 19.) UNESCO:n antama Venetsian julistus vuodelta

1964 on järjestyksessään toinen kansainvälinen lausunto historiallisten monumenttien suojelusta ja restauroinnista. Kansainväliset sopimukset ja suositukset linjaavat kansallista suojelupolitiikkaa ja restauroinnin eettisiä tavoitteita. Euroopan neuvoston sopimuksessa vuodelta 1985 määritellään suojelun kohteiksi sisätiloista olennaisesti suojeltavaan kuuluva kiinteä sisustus (fixtures and fittings), johon luetaan rakennukseen suunniteltu sisustus ja puiset sisustuselementit kuten paneloinnit, parkettilattiat, listalaitteet ja kattokoristeet sekä veistokset, freskot, lasimaalaukset ja tekniset laitteistot. Euroopan neuvoston suosituksessa vuodelta 1998 kehoitetaan erottamasta merkittävien rakennuksien irtaimistoa. Vuoden 1991 suosituksessaan Euroopan neuvosto käsittelee modernismin kautta ja sanoo sisustuksista seuraavaa: ”Suojelu on tarpeellista laajentaa koskemaan sisustuksia ja kalustuksia, jotka on suunniteltu yhtä aikaisesti rakennuksen kanssa ja jotka korostavat arkkitehdin luovaa työtä”. (Sisätilojen suojelu 2003, 17, 41.)

1960-luku on jäänyt muistoihin kokonaisten epämuodikkaina pidettyjen korttelien hävittämisestä ja betonilähiöiden rakentamisesta. Kaupunkirakennetta pyrittiin modernisoimaan kaavoittamalla tiivistä kaupunkirakennetta; kaupunki rakentuisi keskustasta, jota ympäröisi siihen tiiviisti liittyvät esikaupunkialueet ja laitamilla lähiöt. Vanhojen keskustakorttelien purkaminen tiiviimmän rakentamisen alta aktivoi kansalaiset ja museoväen puolesta ja vastaan. 1960-luvulla alettiinkin yksittäisten rakennuksien lisäksi suojella aluekokonaisuuksia ja myös uudempaa arkkitehtuuria. (Kivilaakso 2010, 4.)

Jo Suomen perustuslaissa (731/1999, 20§) puhutaan rakennussuojelusta ja kulttuuriperinnön vaalimisesta. Sen mukaan sekä vastuun että oikeuden vaikuttamiseen tulisi jakautua itsestäänselvyytenä kaikkien kesken. (Kivilaakso 2010, 5.)

Varsinaisesti rakennuksia suojellaan kuitenkin tarkemmin määritellyillä laeilla. Jotta rakennukseen (tai rakenteeseen, rakennusryhmään tai rakennettuun alueeseen) voitaisiin soveltaa la-

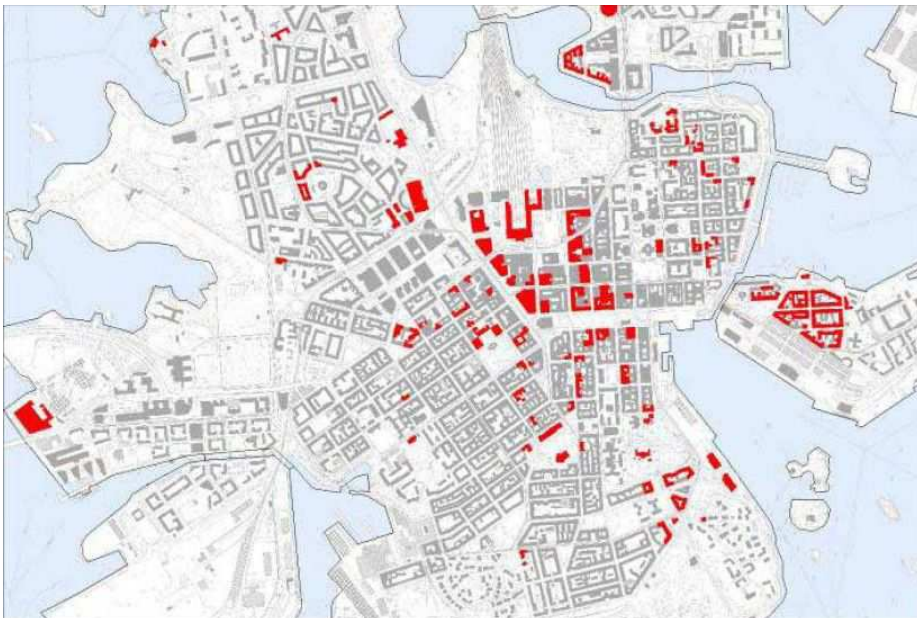
kia rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) (entinen rakennussuojelulaki (60/1985)), sen tulee olla merkittävä joko valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti. Yleensä tällä lailla suojeltavat rakennukset sijaitsevat asemakaavan eli kaupungin ja taajama-alueen ulkopuolella. Jos kohteella on kuitenkin huomattavaa valtakunnallista arvoa tai sen suojeleminen kaavalla ei jostain syystä muuten onnistu, lakia voidaan poikkeustapauksessa käyttää myös kaava-alueella (2§). Rakennusperinnön suojelemissa lailla suojelu on usein kokonaisvaltaisempaa kuin kaavalla suojelu. Sisätilojen kattavampi suojelu lailla on kuitenkin ongelmallista, todetaan Suomen rakennustaiteen museon julkaisussa. Suojeltaessa sisätiloja päätös kirjataan aina yksilöidysti erikseen, tavallisimmin koskemaan huonejakoa ja kiinteää sisustusta. Päätöksellä voidaan suojella rakennus kokonaisvaltaisesti, toisin sanoen rakennusta pidetään kokonaistaideteoksena, jolloin myös sisustus suojellaan. Joskus suojellaan vain tietty osa sisustuksessa kuten seinä- tai kattomaalaus. Vanhalla rakennussuojelulailla on Helsingissä suojeltu muun muassa Fazerin Kluuvikadun konditoria, Rautatalo Keskuskadulla ja Olympiastadion. (Kivilaakso 2010, 6.)

Kirkkorakennuksia suojellaan kirkkolailla (1054/1993) ja lailla ortodoksisesta kirkosta (985/2006). Myös vanhoja apteekkeja yritetään suojellaan erityisellä apteekkimaksulailla (701/2002), jonka mukaan apteekkari saa alennuksen apteekkimaksusta, jos hän säilyttää kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi arvioidun sisustuksen. (Lounatvuori 2007 b, 59.)

Kaavoittamisen pohjana tarkempien suojelumerkintöjen kirjauksessa toimii maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999). Kaavamuodoista yksityiskohtaisin on asemakaava, jota kutsutaan joskus myös suojelukaavaksi. Opetusministeriön selvityksessä todetaan, että sisätilojen suojelussa on koettu puutteeksi kaavoissa annettavien maankäyttö- ja rakentamismääräysten riittämättömyys. Joissain kaupungeissa

kaavalla on suojeltu porrashuoneet ja julkiset tilat. Helsinki on kunnostautunut edelläkävijäksi kaavoilla suojeltujen sisätilojen määräysten laatimisessa. 1990-luvulla sisätilojen suojeleminen on vakiintunut siellä käytäntöön julkisten tilojen osalta. (Sisätilojen suojelu 2003, 21.) Kaavojen esitysmuoto on kartta ja sitä täydentävät kaavamerkinnot ja –määräykset. Kartoissa rakennusten suojelu merkitään kirjainyhdistelmillä kuten sr, SR tai /s. Merkinnot perässä voi olla vielä numero, joka tarkoittaa suojelustatusta. ”Esimerkiksi SR-1 tarkoittaa tavallisesti valtakunnallisesti merkittäväksi määritettyä suojeltua rakennusta, kun taas SR-3 luokiteltu rakennus voi olla tärkeä kaupunkikuvallisesti.” Kaavaan liittyy tavallisesti vielä sanallinen osa, joka voi olla hyvinkin yksityiskohtainen ja jossa merkinnot selitetään perusteellisesti. (Kivilaakso 2010, 7.) Asemakaavaan kirjataan monesti suojeltujen rakennusten kohdalle ehto, jonka mukaan korjausten tai käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä on pyydettävä Museoviraston tai maakuntamuseon lausuntoa (Sisätilojen suojelu 2003, 22).

Asemakaavoituksen mahdollisuuksia määritellä reunaehdot arvokkaiden ympäristökokonaisuuksien kehittämiseksi ja puuttua sisustusten ja materiaalien säilymiseen ei kuitenkaan käytetä tarpeeksi hyväksi. Kaavoitus ja erityiset suojelulait ovat tähän asti keskittyneet lähinnä yksittäisiin kohteisiin, rakennuksiin ja erityisesti niiden julkisivuihin. Kaavoissa sr-merkintöjä on siroteltu sinne tänne puutteellisiin inventointeihin perustuen ja määräykset ovat pahimmillaan niin löysiä, että ne mahdollistavat jopa moderneissa kohteissa pahamaineisen fasadisminkin. Ongelmat kaavoituksella suojelussa voivat johtua siitä, että asemakaava on alunperin tarkoitettu suunnitteluvälineeksi eikä olemassa olevien ympäristöjen ylläpitoon. Säilyttäminen kaavoissa joudutaan tekemään mutkan kautta tai hankalasti muotoiltavilla sivulauseilla. Kaavojen perustana olevan maankäyttö- ja rakennuslain henki on kuitenkin, että ympäristön tulisi säilyä ja muutokset siihen tulisi perustella. (Lindh

[03] Asemakaavalla suojellut sisätilat Helsingissä. (Kuvälähde: ymparisto.fi)

2004, 65.)

1960-1970 –lukujen arkkitehtuurin suojelu on ongelmallista, koska siltä puuttuu yleinen arvostus, sitä jopa hävetään, eikä sitä siksi inventoida, mikä edeltäisi suojelua. Nuoremman rakennuskannan arvottaminen ei myöskään onnistu, kritisoi Tommi Lindh (2004, 66.) artikkelissaan ”Moderni rakennusperintömme uhattuna”.

Eri sukupolvilla on erilaiset arvostukset ja tyylinäkemykset. Usein aiempaa arkkitehtuuria ja tyylinäkemyksiä väheksytään. Museolaitoksien ja arkkitehtuurilehtien tehtävä on valistaa ja palauttaa ihmisten mieliin vanhojen tyylien hienous. 1960-luvulla ajan tyyli oli yksinkertaista ja maalata piiloon uusrenesanssi-tyylin seinämaalauksia, jolloin Arkkitehti-lehti teki erikoisjulkaisun ja Ateneum piti suuren Jugend-näyttelyn puolustaakseen vanhoja tyylejä. (Lounatvuori 2007 a, 57.)

Etenkään modernia arkkitehtuuria ei voi arvottaa neliöhintojen perusteella. Yksi tapa arvioida onko rakennus korkeatasoista arkkitehtuuria, on laskea kuinka useasti se on esitelty kansainvälisissä arkkitehtuurijulkaisuissa. Ei kuitenkaan ole täysin tunnettua miten on päätetty, että kohde julkaistaan. Toinen tapa, jolla arkkitehtiin muikin tuotanto saattaa nousta kiinnostavaksi, on kilpailuissa menestyminen. Puutteena tässä tavassa on, että kaikkia arkkitehtuurin osa-alueita, kuten asuntorakentamista, ei kilpailuteta. (Lindh 2004, 63-64.)

Sisätilojen arvoja luovat suojelun näkökannalta säilyneisyys (alkuperäinen käyttötarkoitus, tila, tyyllisesti yhtenäiset tilasarjat, muodot ja materiaalit), positiivinen kerroksellisuus (uusien osien laadukkuus ja yhteensopivuus), suunnittelijan korkea asema taidehistoriassa, jokin historiallinen tapahtuma ja joko tyypillisuus tai poikkeuksellisuus rakentamisajankohdalle. Yleisimmin interiöörit on valittu suojeltaviksi suunnittelijälähtöisesti tai kokonaistaideteoksen ajatuksen pohjalta. (Sisätilojen suojelu 2003, 11.) Suurin osa rakennussuojelulailla suojelluista moderneista kohteista onkin Alvar Aallon suunnittelemia (Lindh 2004, 64).

Sisätiloihin kohdistuu enemmän muutospaineita kuin rakennusten julkisivuihin. Julkisivut voidaan suojella erilaisilla määräyksillä, koska katukuva katsotaan yhteiseksi omaisuudeksi, jota pitää varjella. Sisätilojen kohtalo jää useimmiten turvattomaksi, koska ne katsotaan yksityisomaisuudeksi ja omistajat kohtelevat niitä oman makunsa mukaisesti. Vaikka esimerkiksi jugend-talon julkisivua ja antiikkihuonekaluja arvostetaan ja niistä ollaan valmiita maksamaan huomattavia summia, sama talo saatetaan laittaa sisältä kokonaan uusiksi. Keittiö- ja kylpyhuoneremontitkaan eivät aina riitä, vaan myös itse huonejako saatetaan surutta pilkkoa. (Helander 2007, 43.)

Nykyaikaiset tekniset vaatimukset, kuten koneellinen ilmanvaihto, vaativat usein enemmän tilaa kuin mitä rakennuksessa ennestään on ollut. Suurissa tiloissa perinteinen painovoimainen ilmanvaihto vaatisi kuitenkin paljon tilaa, jota ei ehkä ole

riittävästi käytettävissä. Silloin koneellisen ilmanvaihdon ottaminen avuksi on paikallaan ja se voi säästää tiloja ja rakenteita oikein suunniteltuna. On kuitenkin syntynyt pahoja ongelmia, kun ilmanvaihdon rutiiniratkaisuja on sovellettu kaavamaisesti vanhoihin sisätiloihin. Helppo ratkaisu saada aikaan riittävä kanavatila on rakentaa uusia alakattoja. Niillä on peitetty jopa vanhoja koristemaalauksia ja listoituksia. Restauroinnin suunnittelu onkin taistelua alakattoja vastaan, kirjoittaa arvorakennuksien restaurointeja suunnitellut arkkitehti Vilhelm Helander (2007, 44-45).

Ongelmana on ollut, että rakennusten kunnossapitoa on laiminlyöty ja pidetty rakennusta tyhjillään ja sitten kun se on ollut riittävän huonossa kunnossa, se on peruskorjattu, ”peruspilattu”, käsittelemällä sitä uudisrakennuksen keinoin (Hautajärvi 2000 a, 17). Ylikorjaaminen poistaa ajan jättämän patinan ja kerroksellisuuden (Hautajärvi 2000 b, 15). Restauroidessa pitäisi jättää eri aikakausia näkyviin, eikä korjata rakennusta täysin alkuperäiseen asuunsa. Venetsian julkisuuden 11. artiklassa sanotaan, että restauroinnin tavoite ei ole tyylin yhtenäisyys ja jos eri aikakausina tehdyt lisäykset ovat perusteltuja, niitä on kunnioitettava. Samassa artikkelissa sanotaan myös, että ”työstä vastaava henkilö ei voi yksin arvioida kuinka tärkeitä eri tekijät ovat, eikä päättää mitä voi hävittää”. Siksi Suomessa konsultoidaan Museovirastoa kun korjataan suojeltua kohdetta. Yhdeksännen artiklan mukaisesti suojeltujen kohteiden korjaushankkeiden yhteydessä vaaditaan tekemään kohteesta historiallinen selvitys. Julistuksessa sanotaan myös (yhdeksäs artikla), että lisärakentamisen on erotuttava rakennustaiteellisesta kokonaisuudesta ja sillä on oltava nykyajan leima. 12. artiklassa puhutaan täydennysrakentamisesta; ”Hävinneiden osien täydentäminen on liityttävä kokonaisuuteen harmonisesti, mutta samalla täydennysten on erotuttava alkupe-
räisestä, jotta restauroinnilla ei väärennetä taiteellista eikä historiallista totuutta”.

1930-luvulla Arkkitehti-lehti esitteli useita silloin yleisiä osuuskauppojen funktionalistisia myymälöitä ja pieniä erikoisliikkeitä, kuten lihakauppoja ja leipomoita. Luultavasti kaikki niistä ovat nykypäivänä hävinneet isojen markettien korvattessa ne. Sekä myymälöihin, apteekkeihin, pankkisaaleihin kuin toimistotiloihin ja liikeyrityksien julkisiin tiloihin vartavasten suunnitellut sisustukset ja niihin kuuluvat kiinto- ja irtokalusteet ovat suurimmaksi osaksi kadonneet tyyllillisesti vanhaan ympäristöönsä vieraiden standardikalusteiden tieltä. Nykyaikaisiin vakiokalusteisiin päädytään usein kun vanhanmalliset kalusteet eivät enää sovellu uusiin palvelumuotoihin. Palvelutiskiltä tapahtuva myynti on vähentynyt ja liikkeet ovat muuttuneet itsepalvelumyymälöiksi, jolloin vaaditaan uudenlaisia teknisiä laitteita ja niille sopivia kalusteita. (Lounatvuori 2007 a, 57-58.)

Trendikkäiden ravintoloiden muutossykli saattaa olla vain yhden vuoden mittainen. Pieneltä osalta ilmiöitä voi selittää suurella kulumisella, mutta suurin syy on trendien nopea vaihtuvuus. (Lounatvuori 2007 a, 58.) Se näkyy siinäkin, että vanhoja ravintola- ja kahvilainterioita on säilynyt vain kourallinen. Helsingissä ovat säilyneet taiteilijaravintolat Kappeli, Savoy ja Elite sekä Ekbergin kahvila. Toisaalta koska vanhoja tiloja on jäljellä niin vähän, niitä on alettu arvostaa uudelleen ja ymmärtää niiden markkina-arvo. Se on johtanut jopa siihen, että vanhaa tunnelmaa on alettu tuottaa keinotekoisesti. Hotelli Kämp purettiin 1960-luvulla kokonaan ja rakennettiin uudelleen. Rakennuksen omistajat pitivät vanhoja rakenteita pelkästään epätaloudellisena sijoituksena. 2000-luvun vaihteessa Kämppiin rakennettiin uusi loistohotelli ja ravintolatilat, jotka vetoavat rakennuksen vanhaan historiaan, vaikka mitään vanhaa ei olekaan rakennuksessa enää jäljellä. (Saarikangas 1999, 93.)

Paras tulos rakennuksen säilymisen kannalta saadaan, kun omistaja ymmärtää rakennuksen arvon ja pitää siitä asianmukaisesti huolta. Vilhelm Helander (2007, 43) kirjoit-

taa, että ”ei ylhäältä annetuilla suojelumääräyksillä pitkälle päästä. Ainoa, joka ajan mittaan auttaa, on lisääntyvä kiinnostus, tieto ja sitä kautta arvostus.”

Rakennukselle voidaan joutua etsimään uusi käyttötarkoitus jos vanha jostain syystä päättyy. Vaikka käyttötarkoitus jatkuisikin, sitä ei aina voida jatkaa samoissa tiloissa, koska esimerkiksi museoissa vaadittavaa nykytekniikkaa ei aina saada sovitettua vanhaan arkkitehtuuriin. Silloin joudutaan etsimään mahdollisimman sopiva uusi käyttötarkoitus. Jotta rakennuksen arvo säilyisi, uuden käyttötarkoituksen pitäisi edellyttää mahdollisimman vähän muutoksia (Mattinen 2006, 122). Yhtenä ohjenuorana uuden käyttötarkoituksen valitsemisessa voidaan pitää Venetsian julistuksen viidettä artiklaa, jossa sanotaan, että ”monumenttien suojelua helpottaa aina se, että niitä käytetään johonkin yhteiskunnallisesti hyödylliseen tarkoitukseen. Tällainen käyttö on siis toivottavaa, mutta se ei saa muuttaa rakennuksen pohjakaavaa tai taiteellista yleisilmettä. Uuden käytön vaatimia muutoksia voidaan tarkastella ja ne voidaan sallia vain näissä rajoissa.”

ESIMERKKEJÄ UUDELLEENKÄYTTÖKOHTEISTA

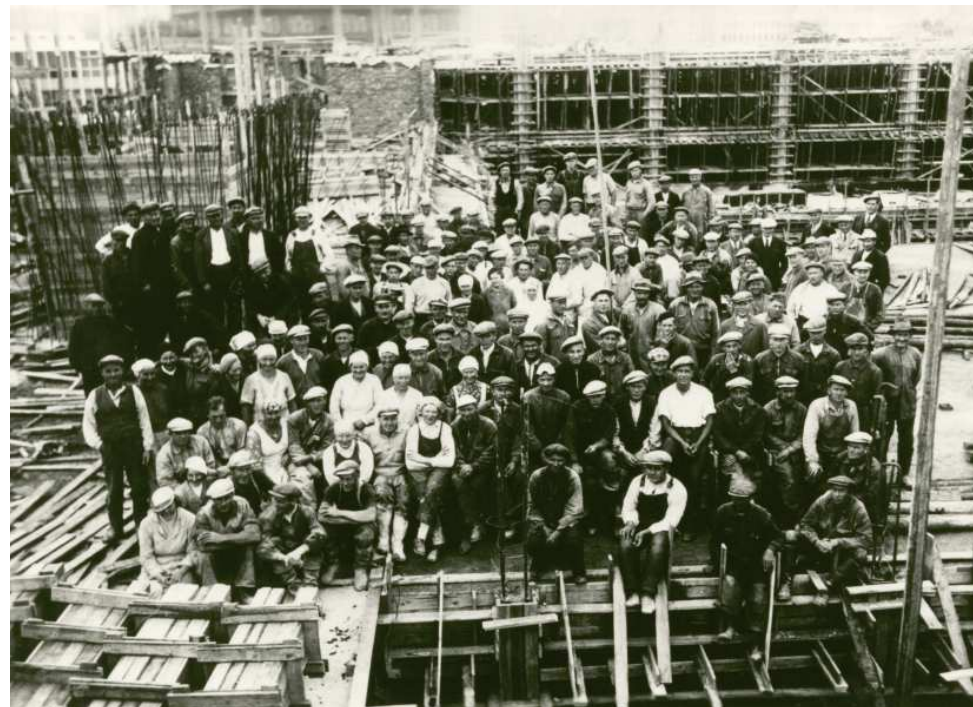
Vanha käyttötarkoitus	Uusi käyttötarkoitus
Pankkisali Aleksanterinkadulla	Hennes & Mauritz -vaateliike
Evankeliumiyhdistyksen rukoushuone, "Luther-kirkko", Kampintorin kulmassa	Ruokaravintola ja useita erityyppisiä yökerhoja, nykyisin Dom Discotheque
Ritz-elokuvateatteri ravintola Eliten talossa Töölössä	Biljardisali
Adlon-elokuvateatteri Runeberginkadulla Töölössä	Kuntosali
Elokuvateatteri Mannerheimintiellä Kisahallia vastapäätä	Jehovantodistajien valtakunnansali
Capitol-elokuvateatteri (myöh. elokuvateatteri Forum)	Apollo-yökerho
Hietalahden kauppahalli	Luomu-halli ja antiikkihalli, väliaikaisesti tulossa taas kauppahalliksi
Töölön kauppahalli	Q-teatteri
Funkis-huoltoasema Mannerheimintiellä lähellä jäähallia	McDonald's -hampurilaisketju
Turun kasarmin varusvarasto Kampissa	Linja-autoasema, nykyisin Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston info- ja näyttelytila, olutravintola ja nuorisotila
Tennispalatsi, vuoden 1942 Olympialaisiin perustettu huoltorakennus, kattokerroksessa tenniskenttiä	Autoliikkeitä, Anttilan tavaratalo, Lanttilan kirpputori , nykyisin elokuvateatterikeskus, museoita ja ravintoloita
Kaapelitehdas Ruoholahdessa	Kulttuurikeskus - museoita, gallerioita, tanssiteattereita, taidekouluja, työtiloja
Turussa vanha apteekki, koulu, pankki ja jopa vanha julkinen käymälä	Ravintola
Rautatieasema Pariisissa	Musée d'Orsay -taidemuseo
Voimalaitos Lontoossa	Tate Modern -taidemuseo

3 HELSINGIN PÄÄPOSTITALO

3.1 RAKENNUSHANKKEEN HISTORIAA

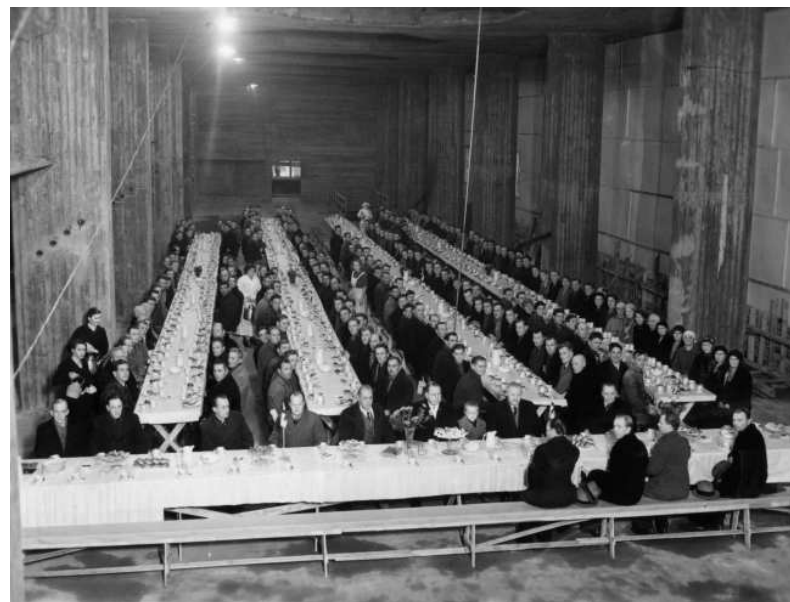
Helsingin tultua pääkaupungiksi 1812 postiliikenne kasvoi siellä nopeasti. Postihallitus ja Helsingin postikonttori sijaitsivat Senaatintalon (nyk. Valtioneuvoston linna) eteläsiivessä huonosti tarkoitukseen sopivissa tiloissa. Vuonna 1857 valmistui uusi rakennus postin käyttöön Nikolainkadun (nyk. Snellmaninkadun) varteen Nikolainkirkon (myöh. Suurkirkko, nyk. Tuomio-kirkko) kupeeseen. Rakennusta laajennettiin vuosien mittaan, mutta siltikään kaikki postin tilat eivät mahtuneet siihen vaan eri osastoja oli ripoteltu pitkin kaupunkia. (Postin historia 1638–1998; Järvenpää 2006.) Ajatus uudesta postitalosta virisi jo vuonna 1902 (Pääpostitalon historiaa) ja rakentaminen varmistui vuonna 1927 (Virta 1999, 38). Tonttikysymys ratkesi kuitenkin vasta seitsemää vuotta myöhemmin. Myös pula-aika välissä viivästytti hankkeen etenemistä. (Yli-Rantala 1987, 11.)

Kaasulaitoksen tontin vapauduttua sitä alettiin kaavailla uuden postitalon paikaksi. Tontin oli tärkeä sijaita lähellä rautatieasemaa, sillä 1930-luvulla postinkuljetuksessa rautateillä oli suuri merkitys. Toisena vaihtoehtona pidettiin nykyisen Lasipalatsin paikkaa, jolla sijaitsi Turun kasarmien rakennuksia. Ongelmana oli, että tämä tontti oli valtion omistuksessa, eikä sitä oltu halukkaita luovuttamaan kaupungille. Viimein vuonna 1934 eduskunta hyväksyi rakennuspaikaksi Kaasulaitoksen tontin ja järjestettiin suunnittelukilpailu, jossa ensimmäistä palkintoa ei jaettu ollenkaan. Toisen palkinnon saaneiden vastavalmistuneiden arkkitehtien Jorma Järven ja Erik Lindroosin ehdotus päätettiin toteuttaa. Rakennustoimikunnan toivomuksesta kokeneempi arkkitehti Kaarlo Borg pyydettiin myös mukaan suunnitteluun. (Järvi, Lindroos 1940, 17; Ollila, Toppari 1984, 209; Järvenpää 2006; Keskipisteenä Pääpostitalo 2012.)

(Kuvälähde: posti.fi)

[04] Pääpostitalon rakentamiseen osallistui kiireisimpään aikaan noin 400 työntekijää.

[05] Postitalon harjannostajaiset pääpostisalisissa.
(Kuvälähde: J.M. Mäkiön yksityinen valokuva-albumi)

Helsingin Pääpostitalon tontilla, silloisen Heikintien, nykyisen Mannerheimintien varrella, toimi ennen kaasulaitos, joka tuotti lämpöä ja kaasuvaloa eteläiseen Helsinkiin. 1900-luvun alussa kaupunki lunasti kaasutehtaan ja se siirtyi uusiin tiloihin Sörnäisiin. Entisessä kaasukellossa toimi jonkun aikaa suuressa suosiossa ollut rullaluistinrata. Salissa oli kauniita luisteluaiheisia seinämaalauksia. Ensimmäisen maailmansodan puhjettua saliin majoitettiin venäläisiä tykkimiehiä. (Ollila, Toppari 1984, 94–95.)

[06], [07], [08] Kuvia Pääpostitalon rakennusajalta. Oikealla alhaalla näkyy nykyisen Sokoksen tavaratalon paikalla sijainneita pieniä puurakennuksia. (Kuvälähteet: J.M. Mäkiön yksityinen valokuva-albumi)

3.2 RAKENNUKSEN ARKKITEHTUURISTA

Helsingin Pääpostitalon rakentaminen aloitettiin talvella 1935 ja talo valmistui kesäkuussa 1938. Joidenkin sisustustöiden, joita suunnittelivat arkkitehtien lisäksi aikansa huipputaiteilijat: mm. Arttu Brummer, Runar Engblom, Birger Hahl, Eino Kauria ja Paavo Tynell, jälkeen talo vihittiin käyttöön marraskuussa 1938. (Järvi, Lindroos 1940, 17.) Yleisesti muuhun rakennuskantaan Helsingissä verrattuna talo oli valtava, sen tilavuus oli kaikkiaan 144 500 m³ (Leppänen 1984, 7) ja rakennuksen korkein osa kymmenen kerroksen korkuinen. Tilavuudeltaan se vastasi noin puolitoistakertaisesti Eduskuntataloa (Keskipisteenä Pääpostitalo 2012). Helsinkiläiset nimittivätkin rakennusta myös Postilaatiksi

koksi (Ollila, Toppari 1984, 95).

Eliel Saarisen vuonna 1918 laatima Suur-Helsinki asemakaava vaikutti Pääpostitalon sijoitukseen siten että se tuli vinoon eikä Heikintien suuntaisesti (Järvi 2012).

Funktionalismin keskeisten aatteiden mukaan Jorma Järven ja Erik Lindroosin suunnitelmassa tilat jakautuvat toiminnan mukaan kolmeen erilliseen kokonaisuuteen: postiliikenteen tiloihin, lennätin- ja puhelinliikenteen tiloihin ja posti- ja lennätinhallituksen virastohuoneistoihin (Järvi, Lindroos 1940, 17). Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että jos halusi lähettää sekä kirjeen että postipaketin, kirje lähetettiin postisalista rakennuksen

[09] Valokuva: W. Bremer, Arkitekten 1940

kulmasta, mutta paketti piti viedä ulkokautta rakennuksen keskelle (Virta 2012).

Toisen funktionalismin keskeisen aatteen mukaisesti talossa korostui tekniikka (Mikkola, Keinänen & Norri 1979, A1). Postin käsitte-
lyn eri työvaiheet vaativat runsaasti tilaa lukuisine koneineen ja
laitteineen ja talo edustikin ajanmukaista huipputekniikkaa (Pos-
tin talot ja tilat 2012, Järvenpää 2006). Arkkitehtuurikilpailun sääntöjen
mukaan talo tuli suunnitella rautabetonirungolle (Virta 1999, 38),
joka oli funktionalismin ajan suosittu rakenne.

Kolmas funktionalismin keskeinen aate, eli tasa-arvo, toteutui
rakennuksessa siten, että talo oli kaikille avoin ja postin pal-
veluksessa työskenteli paljon naisia. Lisäksi postisalissa käy-
tettiin avotiskejä, mikä madalsi työntekijöiden ja asiakkaiden
eroa.

Postitaloja tutkineen YTM Anna-Maija Virran (1997, 35; 2012) mu-
kaan Helsingin Pääpostitalo edustaa maltillista funktionalismia.
Pääsisäänkäynnin kohdalla oleva korkeimman siiven pääty
voimakkaaine vertikaalisine rakenteineen korostuu vastakohtana
siipirakennusten vaakasuorille ikkunarivistöille, eli funktio-
nialismista tutuille nauhaikkunoille. Pääpostisaliin valoa tuo
suuri ikkuna, jonka nostaa esiin ulkopuolella paksu yhtenäinen
kehys. Arkkitehdit suunnittelivat taloon sitä varten valmistetut
Kupittaan saven julkisivuklinkkerit, joiden kellertävä väri ja pos-
tileimakuviointi ilmentävät postia. Ne piti kiinnittää yksitellen
seinään, mikä ei sinänsä vastaa funktionalismin ihannetta sar-
jatyöstä. Rakennuksessa oli kymmenkunta asuinhuoneistoa,
joilta oli käynti pohjoiseen näkyvälle isolle kattoterassille, jolla
henkilöstö voi funktionalismin aatteen mukaisesti nauttia valos-
ta ja ilmasta.

1930-luvulla Suomessa rakennettiin ensimmäiset tasakatot
ja Pääpostitalossakin oli sellainen. Katto kuitenkin vaurioitui
sodan aikana, jolloin siellä toimi ilmavalvonta. Vielä olympia-

[10]

[11] Postin lajittelulaite v. 1938.
(Sivun kuvalähteet: posti.fi)

laisten aikaan katto kuitenkin toimi helikopterikenttänä. Vuonna 1959 alkuperäinen betonikatto korvattiin uudella kuparisella pulpettikatolla. (Keskipisteenä Pääpostitalo 2012; Virta 2012.)

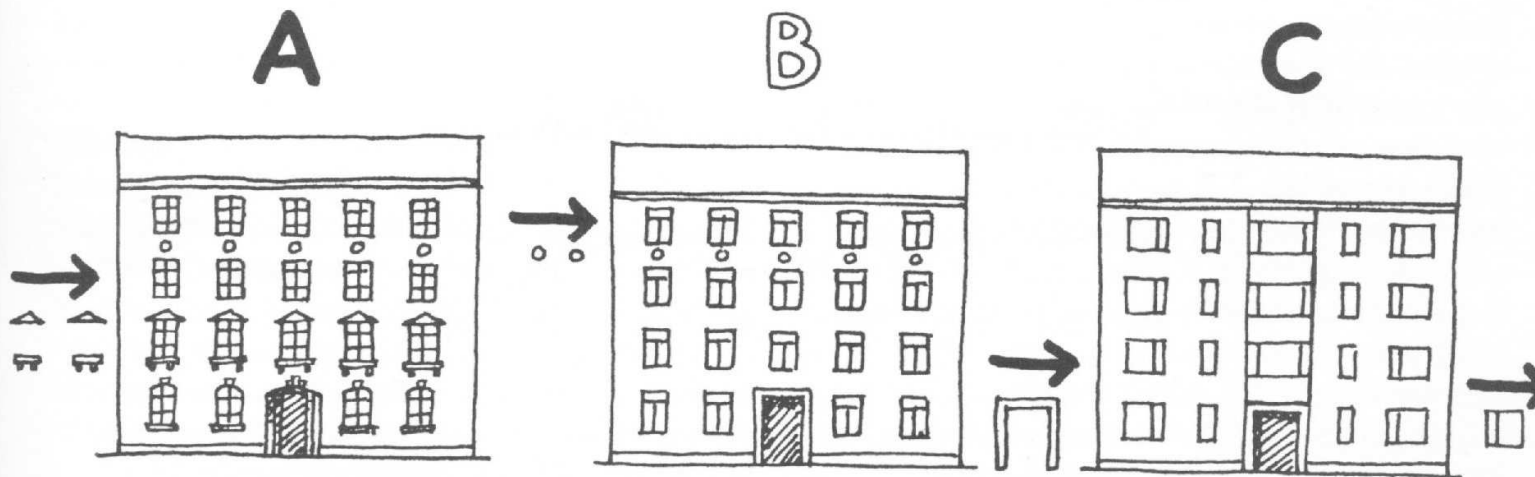
Funktionalismi mielletään nykypäivänä usein virheellisesti valkoiseksi. Helsingin Pääpostitalo edustaa Museoviraston yliarkkitehti Erkki Mäkiön (2007) mukaan funkis-klassismia, etenkin Pääpostisali, jossa esimerkiksi kattouputukset ovat tyypillistä klassismia. Tyyleihin ei saisi muutenkaan suhtautua liian jyrkästi ja jättää huomiotta rakennukset, jotka edustavat välityylejä. ”Määriteltyjen tyylien ominaispiirteet voidaan tunnistaa, mutta aina ei saada vastausta kysymykseen: miksi juuri nämä ominaisuudet on noteerattu tyylin piirteiksi? On aika määritellä myös koko arkkitehtuurin historia, myös tyylien välialueet. Tyyli on nähtävä jatkuvana prosessina.” (Mäkiö 2006, 51–52.)

3.3 NAAPURITALOISTA RAKENNUSAJANKOHDALLA JA TÄLLÄ HETKELLÄ

Pääpostitalon rakentamisen aikaan vuosina 1935–1938 liikenne rakennuksen ympäristössä Heikinkadulla (nykyinen Mannerheimintie) oli rauhallista. Töölönlahdelle päin maisemaa hallitsivat rautatiekiskot ja matalat punatiiliset makasiinirakennukset. (Keskipisteenä Pääpostitalo 2012.)

Itse rautatieasema oli valmistunut vuonna 1919 Eliel Saarisen suunnittelemana ja edusti kansallisromantiikan jälkeistä rationaalista liikennesarakitehtuuria.

Postitaloa vastapäätä sijaitsi vuonna 1913 valmistunut Jarl Eklundin suunnittelema Nikolajeffin autopalatsi, joka tunnetaan myös Hankkijan talona, koska siinä toimi Keskusliike Hankkijan pääkonttori vuoteen 1973, jolloin rakennus siirtyi Alkon

[12] ”Tyyli on jatkuva prosessi. Välityyli siirtää ominaispiirteitä tyyliä toiselle. Yhtälailla tyyli siirtävät piirteitä välityyliä toiselle. On jossain määrin mielivaltaista päättää, että jonain hetkenä jossain rakennuksessa tyyli on valmis.” (Mäkiö 2006, 53.) (Piirros: E. Mäkiö)

omistukseen. Rakennus edustaa samaa tyyliä liikerakennuksena kuin rautatieasema.

Heikinkadun toiselle puolelle valmistui postitalon rakentamisen aikoihin vuonna 1936 Niilo Kokon, Viljo Revellin ja Heimo Riihimäen suunnittelema Lasipalatsi, joka oli Helsingin ensimmäinen urbaani funktionalistinen rakennus, jossa oli moderneja liiketiloja, suuri elokuvateatteri ja suurravintola. Sen sisustuksessa on art deco-tyylin piirteitä.

Hieman kauempana Mannerheimintieellä sijaitsee vuonna 1931 valmistunut J.S. Sirénin suunnittelema Eduskuntatalo. Se on suomalaisen 1920-luvun klassismin keskeinen monumentti.

Sokoksen tontilla postitalon eteläpuolella oli vanhoja matalia

(Kuvälähde: paapostitalo.fi)

puutaloja, joista yhdessä sijaitsi toimisto, josta valvottiin postitalon työmaata.

Sokoksen tavaratalo ja hotelli Vaakuna valmistui Postitalon rakentamisen jälkeen vuonna 1952. Sen oli suunnitellut arkkitehti Erkki Huttunun ja se edustaa toisen maailmansodan jälkeistä liikerakennusmodernismia. Rakennuksen kolme ylintä kerrosta on vedetty porrasmaisesti sisäänpäin, jotta se sopeutuisi matalampiin naapurirakennuksiinsa.

Marsalkka Mannerheimin ratsastajapatsas paljastettiin vuonna 1960 Pääpostitalon edessä Mannerheiminaukiolla. Sen on tehnyt Aimo Tukiainen.

Arkkitehtuurikilpailun voittaneen amerikkalaisen arkkitehdin

(Kuvälähde: igglo.fi)

Steven Hollin suunnittelema nykytaiteen museo Kiasma valmistui vuonna 1998 runsaan vastustavan kansalaiskeskustelun saattamana. Sen veistosmaista muotoa vieroksuttiin ja sitä pidettiin huonona taustana Mannerheimin patsaalle.

Postitalon taakse valmistui vuonna 1999 Sanomatalo suunnittelijoinaan arkkitehti Antti-Matti Siikala ja professori Jan Söderlund. Lasiseinäisessä talossa on 12 kerrosta, joista kolme on maan alla.

Eduskuntatalon lisärakennus Pikkuparlamentti valmistui vuonna 2004 entisen matalan Pikkuparlamentiksi kutsutun ravintolan ja sitä ympäröivän puiston paikalle postitalosta katsottuna Mannerheimintien toiselle puolelle. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Pekka Helin työryhmineen.

Museovirasto on määrittänyt Mannerheimintien välillä Erottaja – Finlandia-talo valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen joukkoon.

3.4 POSTITALON NYKYTILA

Uuden tekniikan vaatimien erikoistilojen ja postimäärän kasvun takia postinkäsittelytilat siirtyivät 1970-luvun lopussa Pääpostitalosta Pasilan postikeskukseen. Nykyään Pääpostitalossa on postista jäljellä enää asiakaspalvelutoimintaa; alimmassa kerroksessa Elielinaukion puolella toimii Helsinki 10:n postikonttori.

Talon omistaa eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, joka vuokraa sitä valitsemilleen yrityksille.

Postikonttorin vieressä Pääpostisalin alapuolella toimi juhanukseen 2012 asti Postimuseo, joka muuttaa kalliiden tilavuokrien takia Tampereelle Museokeskus Vapriikkiin. Myös Postimuseon kirjasto ja arkistopalvelut muuttavat samalla pois

talosta.

Talossa on runsaasti toimistotilaa, yhteensä noin 20 000 neliötä, esimerkiksi kymmenkerroksisessa tornissa, ja 5000 neliötä liiketilaa.

Postikonttorin yläpuolella toimii Kirjasto 10 – musiikki- ja tietotekniikkakirjasto, josta löytyy myös studiotilat. Kirjastoon on käynti sekä Elielinaukiolta liukuportaita pitkin että Pääpostisalista sen ollessa auki.

Talon keskellä ensimmäisessä kerroksessa toimii lounas- ja tilausravintola Pääposti. Se hallinnoi myös talon kokoustiloja ja tilausaunaa talon ylimmässä kerroksessa.

Muita Postitalossa vuonna 2012 toimivia yrityksiä ovat muun muassa Lääkärikeskus Aava, Barona ja Hansel Oy. Eduskunnan kirjasto avasi väliaikaistilansa Postitalossa vuoden 2012 kesäkuussa.

3.5 SUUNNITTELUKOHTEEN KOKO: PÄÄPOSTISALI

Pääpostisalin pääsisäänkäynti sijaitsee rakennuksen oikeassa alanurkassa Mannerheiminaukion ja Postikadun kulmassa. Sisäänkäynti johtaa tuulikaapin kautta eteisaulaan, jossa on tätä nykyä tyhjänä oleva vahtimestarin koppi sekä portaat ja kaksi hissiä ylempiin kerroksiin. Nykyään eteisaulan seinillä on näyttelyplansseja pääpostitalon historiasta. Suoraan sisäänkäynnin edessä on viisi lasiovea pääpostisaliin.

Pääpostisalin pinta-ala on noin 813 m² kun lasketaan koko tila tiskien takaakin. Salin koko pituus on noin 53 metriä ja leveys noin 15 metriä. Vapaa tila tiskin edessä on noin 10,5 metriä leveä. Tilan korkeus on noin 6,4 metriä.

Pääpostitalon sisätilat on suojeltu asemakaavassa sr-1 –määräyksenä seuraavasti: ”Korttelissa 2103 sijaitsevan, suojeltavan postitalon arvokkaat sisätilat, kuten asiakaspalveluhalli, sisääntuloaulat ja porrashuoneet tulee säilyttää siten, että niiden rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä ei turmella.”

Alun perin pääpostisalin vasenta reunaa ja takaseinää reunusti yhtenäinen palvelutiski. Se oli alkujaan avoin, mutta pian siihen rakennettiin turvallisuussyistä lasisermiä. Tiskillä oli 27 palvelupaikkaa, joilla palveltiin postin asiakkaita. Takaseinän palvelupaikat oli myöhemmin varattu pankkipalveluille.

Saliin oli suunniteltu irtokalusteita. Arkkitehti Jorma Järven suunnittelemat pyöreät nahkapenkit ovat vieläkin käytössä.

Lisäksi keskilattialla oli korkeita pöytiä, joiden ääressä seisten pystyi kirjoittamaan esimerkiksi postilomakkeita ja osoitteita. Vuonna 1957 postisaliin hankittiin kuvanveistäjä Kalervo Kallion tekemä naisfiguuripatsas.

Postisalin lattian erityisen klinkkerilaattakuviointin on suunnitellut taiteilija W. Rumjantsew. Siinä kermanvaaleat, punaruskeat ja tummanruskeat laattarivit muodostavat toistensa sisään meneviä suorakaiteita. Palvelutiskin takana on yksivärinen harmaa linoleumlattia.

Salin perällä on portaat alas rautatieaseman suuntaan. Salia käytetäänkin myös läpikulkureittinä.

[15] 1940 (Kuvälähde: Arkitekten 1940)

[16] 1948 Sokoksen valmistumisen jälkeen. (Kuvälähde: Postin kuva-arkisto)

Salissa on seitsemän isoa kahdeksankulmaista kattoupotusta, joiden reunaa kiertää puolipyöreistä kaarista muodostuva koristelista. Listan takana oli alkujaan valaistus, joka poistettiin jossain vaiheessa huoltovaikeuksien takia.

Salin oikealla laidalla on tilan levyinen useasta ruudusta muodostuva ikkuna, joka alkaa noin metrin korkeudelta ja ulottuu kattoon asti. Ikkunasta tuli runsaasti luonnonvaloa sisään. Sokoksen tavaratalon valmistumisen jälkeen tuli tarve valaista salia lisää. Kattoupotuksien keskelle kiinnitettiin pyöreät riippuvalaisimet, jotka korvattiin olympialaisten aikaan Paavo Tynelin suunnittelemissa kattokruunuilla.

[17] 1970 (Kuvälähde: Postin kuva-arkisto)

1980-luvulla avattiin Pääpostisalista yhteys talon Mannerheimintien suuntaiseen siipeen, jolloin palvelutiskin alkupäätä tyypistettiin lyhyemmäksi. Samalla oviaukon kohdalla lattiamateriaali vaihdettiin klinkkerilaattojen muodostamaksi erityyppiseksi geometriseksi kuvioksi kuin pääsalin lattiakuviointi.

Vuosien saatossa Pääpostisalin irtosisustus on vaihdellut. Kuvista näkyy, että keskilattialla on ollut erilaisia opasteita ja jonotusnumeroautomaatteja. Ikkunan alla oli myös kevytseinistä rakennettu kiosk, jossa myytiin postimerkkejä.

[18] 1998 (Kuvälähde: Postia kaikille, 1998)

Vuonna 2000 Pääpostissa alkoi laaja peruskorjaus, jonka suunnitteli arkkitehtitoimisto Helin & Co yhteistyössä Museoviraston kanssa. Siinä yhteydessä Pääpostisali remontoitiin lähes alkuperäiseen asuunsa. Kattoupotuksien valaistus koriste-reunan takaa otettiin uudestaan käyttöön jolloin kattokruunuista luovuttiin ja ne varastoitiin. Pintojen värisävyt ennallistettiin; esimerkiksi kattoupotuksiin palautettiin alkuperäinen sininen väri ruskean tilalle. Korjauksen yhteydessä palvelutiskiä auko-tettiin jonkin verran; keskelle vasemman puoleista palvelutis-kiä tuli aukko uusiin yleisöwc:ihin kulkua varten. Takaseinän palvelutiski poistettiin kokonaan. Suurin tilallinen muutos oli uusien liukuportaiden rakentaminen Pääpostisalin takaosaan Kirjasto 10:n eteen johtamaan alakertaan postitoimistoon ja Elielinaukion puoleiselle uloskäynnille. Liukuportaat sijoitettiin sivuun pääsalin seinälinjasta, nivelkohtaan, käytännössä Pää-postisalin ulkopuolelle taustatiloihin, jolloin itse Pääpostisalissa ei rikottu rakennussuojelullisia näkökohtia. Myös liukuportaita varten palvelutiskiä katkaistiin. Muutoksista oli sovittu yhdessä

Museoviraston kanssa. Korjauksen yhteydessä saliin tuotiin myös nykyaikaisten määräyksien vaatimaa tekniikkaa kuten uusia ilmanvaihtolaitteita.

Pääpostisali valmistui korjauksessa vuokrattavaksi näyttelyti-laksi. Liukuportaiden viereen palvelutiskin taakse valmistui eril-linen pieni postimerkki- ja postitavaramyymälä.

Vuoden 2005 lopulla Pääpostisali palasi uudistuneena takaisin asiakaskäyttöön kun siellä avautui postin konseptimyymälä, joka oli keskittynyt muistamiseen ja postittamiseen, eli se myi pienlahjatavaroita ja esimerkiksi postikortteja. Alakerrassa si-jaitsevan Helsinki 10 –postitoimipaikan kanssa tilat muodosti-vat maan suurimman postimyymälän. Liukuportaiden viereinen myymälä muutettiin varastoksi. Vuoden 2006 puolella Pääpos-tisalissa avasi Wayne’s Coffee -ketjun kahvila ja salissa avat-tiin langaton wlan-verkko asiakkaiden omilla koneilla tapahtu-vaa internet-käyttöä varten. Vanhan palvelutiskin osan taakse

[19]

[20]

valmistui vuonna 2008 Maanmittauslaitoksen toimipiste, joka oli erotettu muusta tilasta lasiseinin. Salin vasemmalla puolella palvelutiskin takana oleva huone oli varattu vaihtuville näytteilyille ja toimi mm. ennakkoäänestyspaikkana.

Toukokuussa 2011 Wayne's Coffeen postisalin myymälä lopetti toimintansa vuokrasopimuksen päättyessä. Helmikuussa 2012 Pääpostisalin ovet sulkeutuivat yllättäen kokonaan kun Itellan erikoismyymäläkin lopetti toimintansa. Tila odottaa tyhjänä uutta käyttötarkoitusta.

[21], [22] 2007

(Sivun valokuvat: Sini Raimoranta)

4 PÄÄPOSTISALIN UUSI KÄYTTÖTARKOITUS

4.1 NYKYISEN KÄYTÖN KESKEISET ONGELMAT

Tilan tyhjänä pito johtaa useimmiten ennen pitkää tilan rappeutumiseen. Käsittelen kuitenkin tässä osiossa tilan edellisen käytön ongelmia. Mielestäni tila ei ollut arvoisessaan käytössä postikortti- ja lahjatavaramyymälänä. Niitä voidaan myydä vaatimattomammassakin tiloissa ja usein niitä ostetaan jonkun muun toiminnon ohessa.

Postisalia käytetään paljon läpikulkutilana joko Kirjasto 10:iin tai alakerran postitoimistoon tai Mannerheimintien ja rautatieaseman välisenä sisätilana. Vaikka postin konseptimyymälän kalusteiden paikkaa vaihdeltiinkin vuosien varrella, siellä ei

ollut selkeitä kulkuväyliä vaan kalusteiden välissä joutui mutkittelemaan. Tavallisessa myymälässä on eduksi, että asiakas kiertele myymälää ja ostaa mahdollisesti enemmän. Läpikulkupaikassa se ei kuitenkaan toimi. Varsinkin pyöreät kassatiskit veivät runsaasti tilaa ja tukkivat salia. Myös myyntihyllyt olivat syviä ja mitoitukseltaan raskaita vaikka materiaaleina teräs, lasi ja peili ovatkin keveän oloisia. Lisäksi pienten myyntipöytien ripottelu sinne tänne teki kulun vaikeaksi. Ikkunoiden edessä olevat korttitelineet peittivät myös osan ikkunasta ja estivät kulun ikkunoiden ääreen. Esteettisesti kalusteiden runsaus esti salin hahmottamisen ja pilasi salin tilakokemuksen.

Toinen asia mikä teki tilan sekavaksi oli virkailijoiden yksityisen tilan ja asiakkaiden julkisen tilan sekoittuminen. Osa asiakkaiden tiloista, kuten Maanmittauslaitoksen toimisto, vaihtuva näyttelytila ja asiakaswc:t sijaitsivat vanhan palvelutiskin takana. Palvelutiski toimi vain myyntiesineiden esittelypaikkana ja näytti olevan pikemminkin rasitteena kuin hyödyksi käytettynä.

Kahvila salin perällä sitä vastoin sopi paikkaan luonnollisesti. Istuessaan kahvilla pystyi samalla ihailemaan upeaa salia. Siellä oli myös tarvittavat taustatilat. Kahvila olikin erittäin suosittu ja useimmiten ihan täynnä asiakkaita. Sen mukaan kahvilaa olisi hyvin voinut laajentaakin. Mielestäni kuitenkin ketjukahvila ei ollut paras vaihtoehto tilaan. Wayne's Coffeen kirkkaan sininen tunnusväri ei sopinut salin muuhun murrettuun värimaailmaan ja ketjukonseptin määräämät kalusteet eivät olleet tarpeeksi juhlavia saliin. Kangaspäällysteiset tuolit ja sohvat olivat ilmeeltään ja värykseltään hieman nuhjuisia. Pöytälevyjien paksuus ja runsaasti pyöristetyt reunat eivät sopineet toisaalta moderniin muotoiluun eivätkä funktionalismiin.

[23] 2007 (Valokuva: Sini Raimoranta)

[24] 2012 (Valokuva: Joonas Antikainen, posti.fi)

4.2 UUSIA KÄYTTÖMAHDOLLISUUKSIA

Pääpostisalin uudelle käyttötarkoitukselle tarvitaan Museoviraston lupa, sillä se on suojeltu asemakaavassa sr-1 –määräyksenä. Museoviraston yliarkkitehti Erkki Mäkiö kertoi vuonna 2005 Helsingin Sanomissa artikkelissa ”Kuinka paljon Postitalon sisätiloja saa muuttaa uuden käytön vuoksi?”, että posti halusi sinne muutama vuosi sitten kauppakeskusta ja poistaa väliseiniä ja tiskejä, minkä Museovirasto esti. Palvelutiski on alkuperäinen ja sen käsitetään kuuluvan olennaisesti tilaan. Tosin sen sisäosia on monesti muutettu. Myös tärkeiden tilojen huonejakoa suojellaan. Siis ihan mitä vain tilassa ei voida tehdä.

Pääpostisali sopisi kauneutensa takia hyvin seurusteluun, eli kahvilaksi tai ravintolaksi. Postitalossa on kuitenkin jo toinenkin ravintola, jolla on iso keittiö. Nykyinen kahvilakeittiö salin perällä olevassa huoneessa ei riittäisi palvelemaan koko salin kokoista ravintolaa ja ison ravintolakeittiön rakentaminen on kallista ja monimutkaista vanhaan tilaan. Myöskään palvelutiskiä ei voisi luontevasti käyttää siinä tarkoituksessa. Se on liian korkea buffetpöydäksikin.

Kaunis, korkea ja valoisa tila sopisi hyvin myös näyttelytilaksi. Sitä on kuitenkin jo aiemmin kokeiltu tässä tilassa vuosittain vaihteen remontin jälkeen, eikä sille ollut paljonkaan kysyntää. Myös voimakas lattiakuviointi voi viedä huomiota näytteillä olevilta esineiltä. Näyttelytilat ovatkin yleensä melko pelkistettyjä, jotta itse taiteelle jää päärooli. Tässäkin vaihtoehdossa tiski jää käyttämättä.

Jos lähtökohdaksi otetaan palvelutiskin uudelleenkäyttöönotto ja rakennuksen keskeinen sijainti, uutena käyttötarkoituksena voisi olla esimerkiksi eri virastojen asiakaspalvelu. Haastavuutena ja mahdollisesti esteenä olisi riittävän yksityisyyden takaaminen. Itse sali olisi myös pelkästään jonotuskäytössä.

Toisaalta jos ongelma saataisiin ratkaistuksi, olisi käytännöllistä jos virastoissa voisi asioida keskustassa liikennevirtojen risteyskohdassa.

Sama ongelma olisi myös mikäli salista tehtäisiin pankki, mikä myös käyttäisi tiskiä luontevasti. Lisäksi salin käyttö läpikulkuun voisi olla turvallisuusongelma. Pankit ovat sitä paitsi itsekin ongelmissa konttoreidensa kanssa, koska asiakkaat ovat siirtyneet käyttämään pankkipalveluita yhä enemmän internetiin ja automaateille, minkä takia konttoreita on lakkautettu.

Pääpostitaloa on vuosien mittaan ehdotettu toistuvasti mm. lehtien mielipidepalstoilla Helsingin keskuskirjastoksi uudisrakennuksen sijaan. Myös Helsinki-seura ehdotti samaa vuonna 2009 järjestetyssä paneelikeskustelussa. Paneelin puheenjohtaja, dosentti Anja Kervanto Nevanlinna sanoi, että ”postitalon loistava paikka ja vanhan rakennuksen olemassa olevat arvot tarjoaisivat paljon sellaista, minkä takia kirjaston kannattaisi luopua osasta tavoitteitaan”.

9.5.2012 Postimuseossa järjestetyssä arkkitehti-illassa kaupunkisuunnittelija Mikko Järvi, toisen postitalon suunnitelleen arkkitehdin Jorma Järven poika, sanoi, että postitalon selkeä suunnitelma, rationaalinen runkorakenne sekä suunnitelman väljyys mahdollistaisivat rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen myös kirjastoksi. Samoin Museoviraston yliarkkitehti Erkki Mäkiö tuki ajatusta kertomalla, että rakennuksen seinälinjoja on mahdollista muuttaa tarpeiden mukaan, koska kantavat rakenteet ovat rakennuksen reunoilla. Illassa arveltiin kuitenkin, että kaupunginkirjastolaiset haluaisivat vanhan talon sijaan uuden vartavasten kirjastoksi rakennetun arkkitehtuuriteoksen.

Mikäli postitalosta tulisi keskuskirjasto, pääpostisalissa voisi toimia lainaustoimisto ja lehtien lukusali. Myös kahvila mahtuisi tilaan. Salissa voitaisiin myös järjestää kirjailijatapaamisia ja

uusien kirjojen esittelyitä.

5 HELSINKI-INFO, LIPUNMYYNТИ JA MATKUSTUSINFO

5.1 TARVE, TARPEELLISUUS, TARVITTAVAT TOIMINNAT

Helsinki-info toimii nykyään kaupungintalon aulassa Pohjois-Esplanadilla Kauppatorin lähellä. Turisti-info sijaitsee viereisessä talossa Unioninkadun toisella puolella. Turisti-infolle paikka on hyvä; Tuomiokirkko, joka on Helsingin suosituimpia nähtävyyksiä on aivan korttelin toisella puolella ja Esplanad on täynnä turisteille suunnattuja kauppia. Risteilyalusten satamat sijaitsevat myös lähellä ja turistit kulkevat sieltä kaupunkiin juuri Esplanadia pitkin. Paikka onkin turistikeskittymä ja historiallinen keskus, mutta kaupungin ydinkeskusta se ei ole. Aluetta yritetään virkistää, mutta on väärä lähtökohta viedä sinne ensin informaatiopiste ennen toimintoja. Helsinki-infon tulisi sijaita liikennevirtojen keskuksessa, kuten juuri postitalossa.

Helsinki-info on kaupungin yleisneuvontapiste, joka palvelee kaikkia helsinkiläisiä. Infosta löytyy palveluneuvoja, jotka neuvovat henkilökohtaisesti kasvokkain sekä puhelimitse sekä runsaasti esitteitä, kuten kaupungin eri virastojen esitteitä, karttoja, aikatauluja ja matkailuun ja vapaa-aikaan liittyviä oppaita. Hyllyistä löytyy myös erilaisten tapahtumien ja museoiden esitteitä. Salissa on asiakastietokoneita, joilla myös Helsinki-infon asiakkaat voivat hoitaa asioitaan ja hakea lisätietoa.

Lipunmyynti ja matkustusinfo tukevat Helsinki-infosta löytyvää tietoa niin, että samasta paikasta löytyy tietoa esimerkiksi tapahtumista, voi ostaa liput kyseiseen tapahtumaan ja löytää tiedon kuinka päästä sinne. Lipunmyynti tarjoaa laajemmin tietoa maksullisista tapahtumista. Matkustusinfosta löytyy sa-

masta paikasta eri lähiliikennevälineiden palvelupisteet. Siellä on myös muutama Reittiopas-pääte, josta voi nopeasti ohikulkieksaan hakea tarvitsemansa julkisen liikenteen reitin.

5.2 TILALLE ASETETTAVAT VAATIMUKSET

Helsinki-info, lipunmyynti ja matkustusinfo tarvitsevat tiskiltä asiakaspalvelupaikkoja. Helsinki-info ja lipunmyynti tarvitsevat tilaa esitehyllyille. Hyllyjen päihin pitää jäädä riittävästi tilaa ohikulkuun ja mahdolliseen jonottamiseen. Matkustusinfo tarvitsee asiakkaitensa käyttöön tietokoneita, joiden pitää olla nopeasti seisaallaan käytettäviä. Kaikki palvelut tarvitsevat pientä toimistoa salin takatiloissa esimerkiksi puhelinpalveluun.

6 KAHVILA

6.1 TARVE, TARPEELLISUUS, TARVITTAVAT TOIMINNAT

Voisi ajatella, että Helsingin keskustassa on paljon kahviloita. Niitä ei kuitenkaan ole riittävästi, sillä ne ovat hyvin täysiä. Arvokkaissa, näyttävissä tiloissa toimivia kahviloita on vielä vähemmän. Kahviloissa tapaaminen on hyvin suosittua. Se vaatii vähemmän suunnittelua ja aikaa kuin ravintolaan meno.

Kahvilassa valmistetaan makeita ja pikkusuolaisia syötäviä sekä erilaisia alkoholittomia kuumia ja kylmiä juotavia. Lounaskeiton tekokin voisi olla tarvittavaa. Tarjottavat laitetaan esille ja niitä myydään. Asiakkaat syövät ja juovat ostamansa tuotteet joko kahvilassa tai ottavat mukaansa. Asiakkaille tarjotaan luettavaksi päivän lehdet ja mahdollisuus Internetin käyttöön.

6.2 TILALLE ASETETTAVAT VAATIMUKSET

Kahvila tarvitsee toimiakseen kahvilakeittiön, joka on jo ole-

massa. Tarjottaville ruoille ja maksamiseen tarvitaan kahvila-
vitriini ja –tiski. Myös ruoka- ja juomalistat täytyy olla esillä.
Asiakkaat tarvitsevat runsaasti pöytiä, tuoleja ja sohvia istumi-
seen, tarjoiluista nauttimiseen ja seurusteluun. Päivän lehdet
voivat olla esillä joko pöydällä, hyllyllä tai ripustettuna ns. lehti-
pidikkeistä. Salissa on jo ennestään langaton wi-fi-yhteys.

7 SUUNNITTELUTEHTÄVÄN TAVOITTEET

7.1 TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tavoitteenani on palauttaa tiskin merkitys ottamalla se uudel-
leen käyttöön.
Kalusteiden tulisi olla tarpeeksi väljästi sijoitettu ja ryhmitelty
niin, että tilan läpikulku onnistuu sujuvasti.

Valitsin saliin tulevat toiminnot niin, että ne tukisivat toinen
toistansa. Samasta paikasta löytäisi tietoa esimerkiksi tapah-
tumista, tiedon, miten sinne pääsee ja voisi ostaa lipun tapah-
tumaan. Palvelutiskille tulee seuraavat toiminnot: Helsinki-info,
lipunmyynti tapahtumiin, matkustusinfo, postikioski ja nettipis-
teneuvonta. Postikioskiin liittyy saliin tulevat korttitelineet ja
nettipisteneuvontaan salin toiselle puolelle tulevat asiakastieto-
koneet.

7.2 TYYLILLISET TAVOITTEET

Tavoitteenani on säilyttää paikan henki ja suunnitella tilan eh-
doilla. En halua peittää uusilla kalusteilla alleen tilan omaa tyy-
liä. Valitsemillani uusilla kalusteilla tulee olla selkeä nykyajan
leima, mutta niiden tulee sopia tyyllillisesti vanhaan jo olemas-
saolevaan.

Vuosituhanen vaihteessa rakennuksessa tehtiin laaja perus-
korjaus, jossa pääpostisalia ennallistettiin mm. värikylläisyyttä

lähemmäs alkuperäistä asuaan ja jonka jäljiltä sali on yhä hy-
vässä kunnossa. En siis ole tehnyt muutoksia itse tilaan.

7.3 TALOUDELLISET TAVOITTEET

Suunnitelmani on fiktiivinen, mutta se voisi olla hyvin toteutetta-
vissakin. Saliin tulevat yritykset vuokraisivat tilaa sen omistajal-
ta, eläkevakuutusyhtiö Ilmariselta.

7.4 SUUNNITTELUTEHTÄVÄN RAJAUS

Rajasin suunnittelutehtävän koskemaan vain itse pääpostisalia
ja jätin taustatilat suunnittelun ulkopuolelle. Poikkeuksena tästä
olivat wc-tilat, jotka suunnittelin pohjakuvien tasolla. Mallinnos-
ta rajasin niin, etten lisännyt materiaaleja vanhoihin rakentei-
siin, lukuunottamatta lattian klinkkerikuviointia, joka antaa tilalle
niin paljon ilmettä. Pyrin sillä siihen, että uusi suunnitelma tulisi
havainnollisesti esiin, mutta voisi nähdä, että se sopii olemas-
saolevaan tilaan.

8 PROSESSI

8.1 TILA-ANALYYSI

Kun pääpostisaliin astutaan sisään sen pääsisäänkäynnistä
Mannerheimintieltä, kuljetaan eteistilan läpi, jossa on hissit ja
portaat ylös sekä vahtimestarin koppi. Saliin on käynti viidestä
rinnakkaisesta ovesta. Sali avautuu suurena, korkeana ja tila-
vana. Suuresta ikkunasta tulee paljon luonnonvaloa sisään.

Salin katossa on seitsemän kahdeksankulmaista kattoupo-
tusta, joiden reunaa kiertää pyöreistä kaarista muodostuva
koristereunus. Kattouputukset on valaistu ja niiden keskiö on
vaaleansininen.

Lattialaatoituksen iso toistuva geometrinen kuvio ja murretut värit kiinnittävät myös huomiota.

Salin vasenta laitaa reunustaa pitkä palvelutiski. Tiskin pituus on noin 32 metriä. Tiskin alaosa on pähkinäpuinen ja yläosa saarnea. Tiskin takana, siinä kiinni, ovat tummanharmaat kivi-marmoroidut suorakulmaiset pylväät. Tiskin tausta on matalampi, noin 3,5 metriä korkea ja salin vasemmanpuolinen seinä on laatoitettu himmeänharmaalla isolla tiililadonnalla.

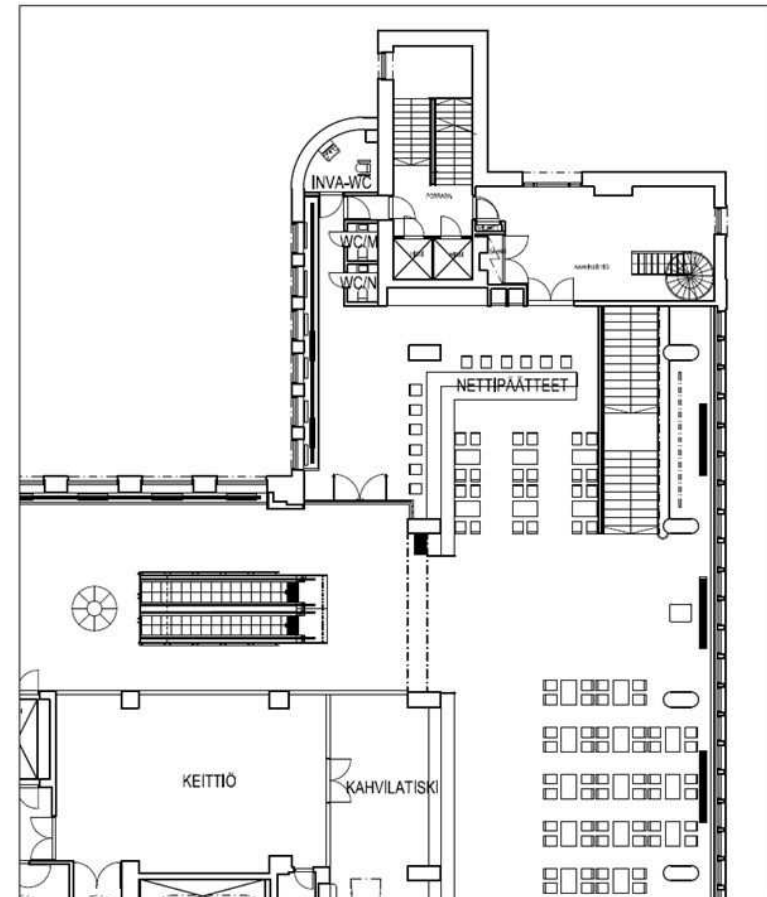
Salin oikealla laidalla on tilan levyinen useasta ruudusta muodostuva ikkuna, joka alkaa noin 1,1 metrin korkeudelta ja ulottuu kattoon asti. Ikkunoiden alla on noin metrin korkuinen puinen ritilä, joka peittää lämpöpatterit. Ikkunoiden edessä on korkeat vaalean kermanväriset suorakaidepylväät puolipyöreillä päädyillä.

Salin perältä oikealta laidalta laskeutuvat portaat toiselle uloskäynnille rautatieaseman suuntaan. Peräseinällä ylhäällä on isokokoinen kellotaulu. Keskellä peräseinää on ovi kahvila-keittiöön ja sen vasemmalla puolella puinen seinään upotettu lokerikko, jonka edessä on puinen rulo-ovi.

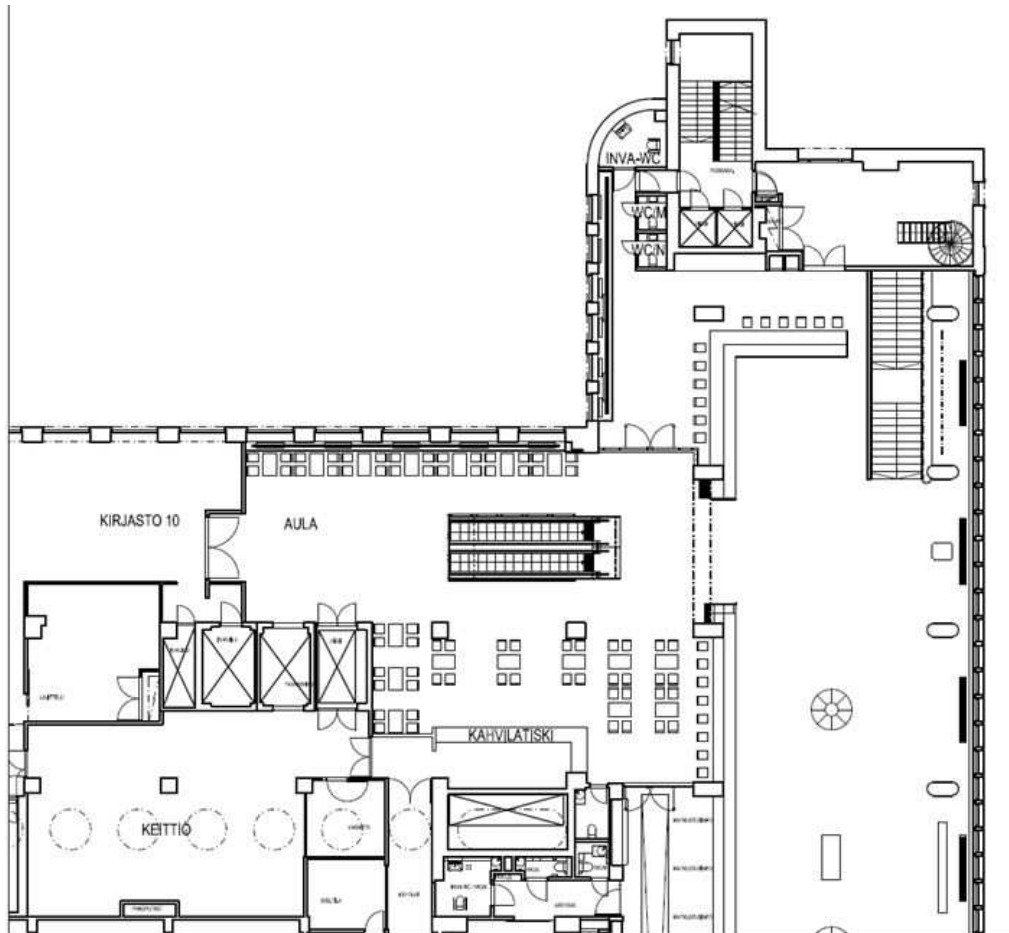
8.2 SUUNNITELMAN ERI VAIHEET

Oli alusta asti selvää, että postikioski, Helsinki-info, lipunmyynti ja matkustusinfo sijaitsisivat pitkän asiakaspalvelutiskin takana. Kahvila, nettipäätepiisteet ja niihin liittyvä neuvonta olivat muuttuvat tekijät, joiden paikka ei ollut niin selvä. Lisäksi jonnekin taustatiloihin oli mahdutettava riittävä määrä asiakaswc:itä.

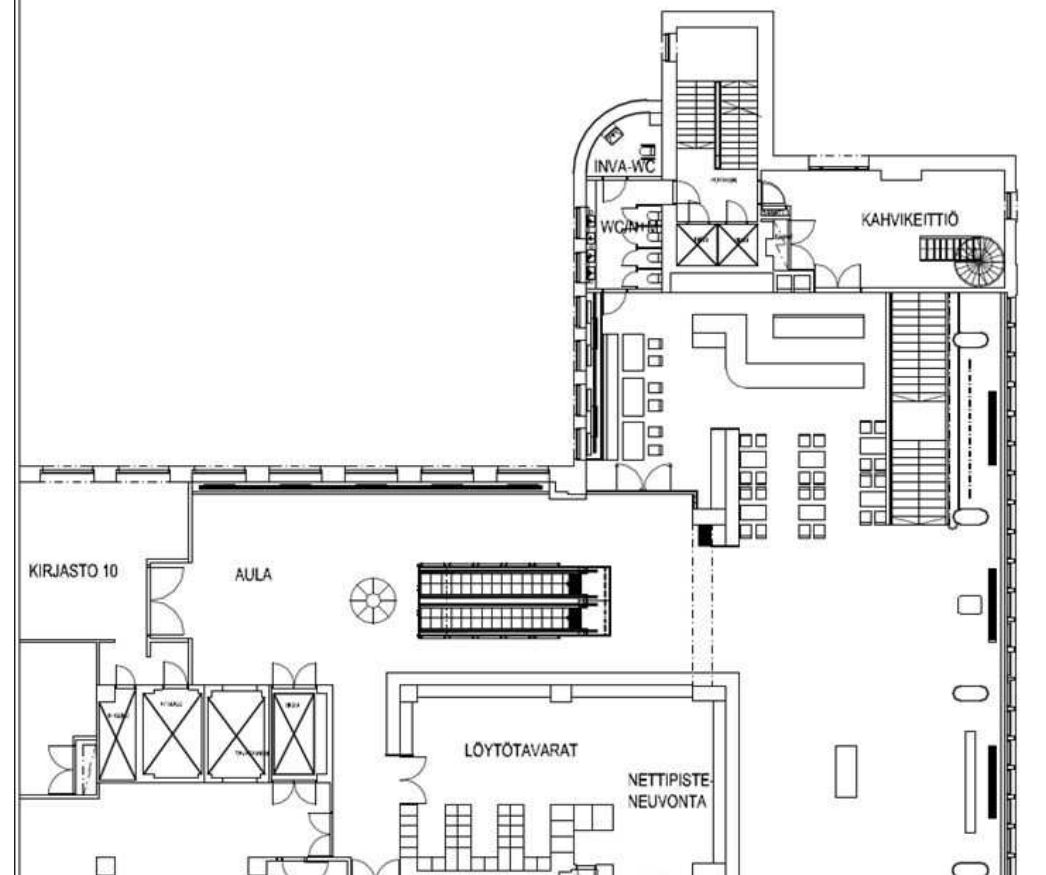
Ensimmäisessä vaihtoehdossa kokeilin kahvilan sijoittamista pitkän asiakaspalvelutiskin päähän. Siinä tapauksessa sille pitäisi rakentaa uusi keittiö tiskin takaisiin taustatiloihin, jotka toimivat nykyisin varastotilana. Positiivista olisi, että kahvila sijaitsisi itse salitilassa. Toisaalta myös jonottaminen kahvilaan sijaitsisi salitilassa kulkuväylällä. Tässä vaihtoehdossa nettipäätepiisteet sijaitsisivat salin perällä tiskin takana. Tämä sotisi kyllä ajatustani vastaan erottaa selkeästi asiakkaiden ja työntekijöiden tila. WC:ille jäisi pieni tila salin vihoviimeiseen päätyyn, jossa on hankalasti käytettävä kaareva seinä. WC:itä olisi kuitenkin aivan liian vähän tässä vaihtoehdossa: yksi naisille, yksi miehille ja yksi inva-wc. Tässä suunnitelmassa jäisi myös hyödyntämättä Elielinaukiolle päin olevat ikkunat.

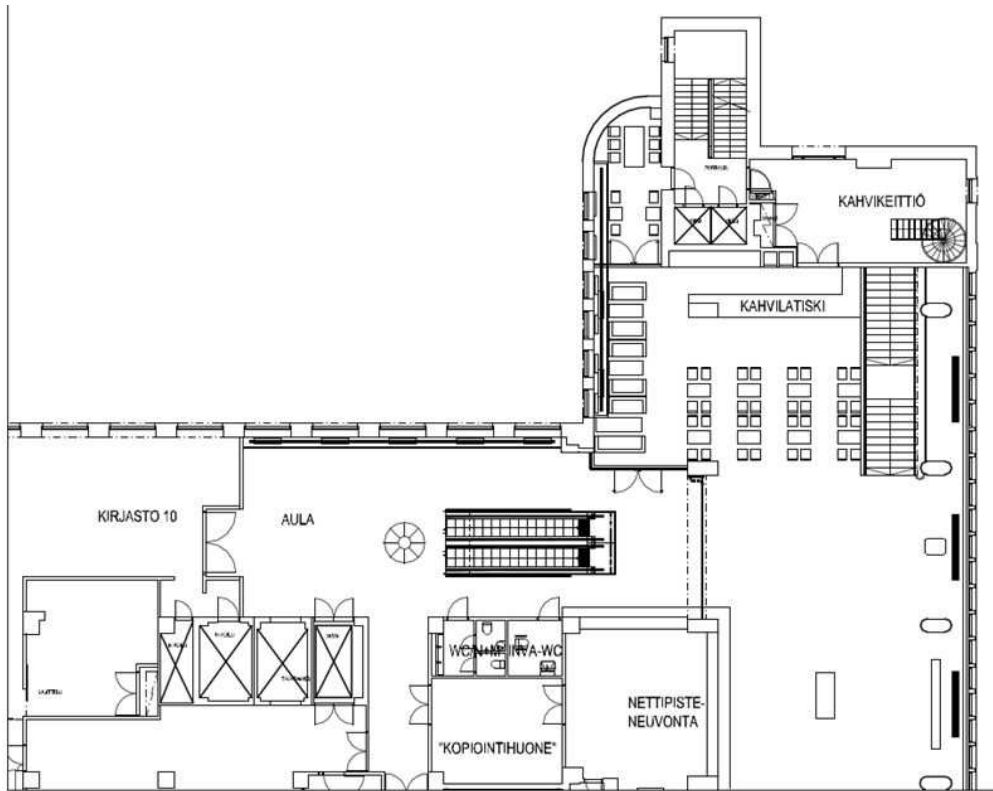
Toisessa vaihtoehdossa sijoitin kahvilan liukuportaiden ympärillä olevaan aulaan Kirjasto10:n eteen. Tilassa sijaitsi vuosituhanen vaihteen peruskorjauksen jälkeen postin myymälä. Nykyisin se on varastotilana. Jos myymälän tiski on säilytetty, sitä voisi uudelleenkäyttää kahvilatiskinä. Osa kahvilan pöydistä sijaitsisi kahvilatiskin yhteydessä, osa Elielinaukiolle päin olevien ikkunoiden edessä. Keittiö rakennettaisiin nykyisiin varastotiloihin hissien taakse, jolloin kahvilatiskin takaa olisi suora kulkuyhteys keittiöön. Tässä vaihtoehdossa kahvilatila olisi toisarvoisessa osassa postitaloa, eli se ei hyödyntäisi postisalin parhaita puolia. Nettipäätepiisteet ja wc:t olisivat kuten 1. vaihtoehdossa.

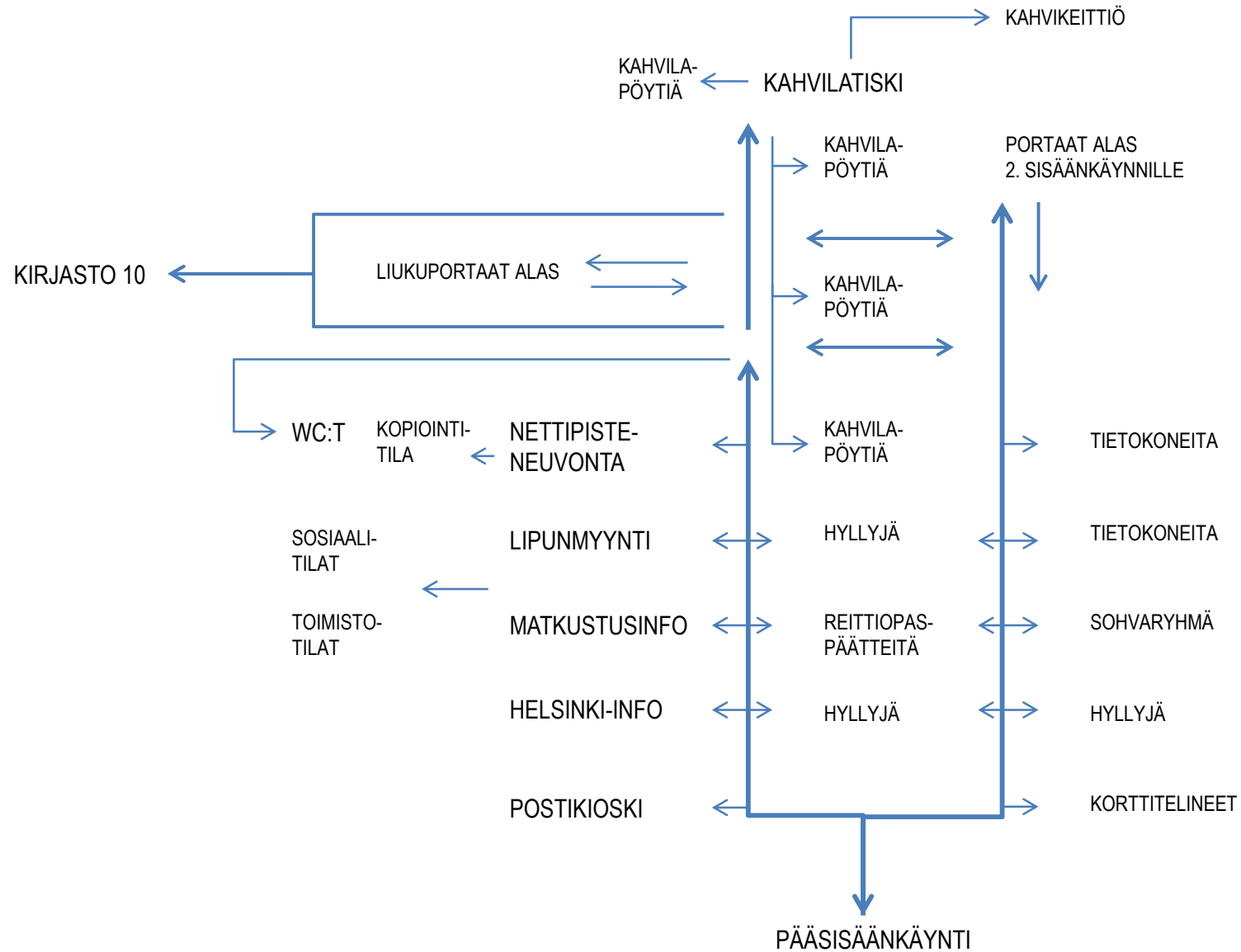
Kolmannessa vaihtoehdossa kahvila sijaitsisi nykyisellä paikallaan salin perällä. Silloin voitaisiin hyödyntää olemassa olevaa kahvikeittiötä. Kokeilin vaihtoehdossa Elielinaukion puoleisien ikkunoiden eteen pitkää penkkiä, jonka äärellä pöydät ja tuolit ovat. Wc:t ovat samalla paikalla kuin aikaisemmissa vaihtoehdoissa, mutta ne ovat yhteiskäytössä, jolloin niitä saadaan mahtumaan tuplamäärä. Toin liukuporrasaulaan uuden toiminnon: löytötavaratoimiston. Se on kannattava toiminta, joka mahtuisi toisarvoiseen osaan postitaloa, mutta kenties kyseinen paikka olisi sille liian arvokas. Nettipisteneuvonta sijoittui vaihtoehdossa pitkän palvelutiskin päähän ja nettipäätteet sopisivat salin toiselle puolelle vastaavaan kohtaan.

Neljännessä vaihtoehdossa kahvila sijaitsisi samoin salin perällä. Siirsin wc:t liukuporrasaulan sivulle, jolloin vihoviimeiseen salin päätyyn jää tilaa kabinetille, jonka voi tarvittaessa sulkea omaksi tilakseen. Toisaalta postitalossa on jo kabinetteja, joita ravintola Pääposti hallinnoi. Wc:iden paikka on parempi, mutta niitä on vielä liian vähän ja niihin on käynti suoraan liukuportaiden viereiseltä käytävältä. Sijoitin nettipisteneuvonnan pitkän asiakaspalvelutiskin päähän ja sen taakse kopiointihuoneen. Kopiointihuone on kuitenkin tarpeettoman suuri käyttöönsä nähden. Sen paikalle on varaa laajentaa wc:itä.

8.3 TILAOHJELMA

8.4 TYYLI JA TILAN HENKI

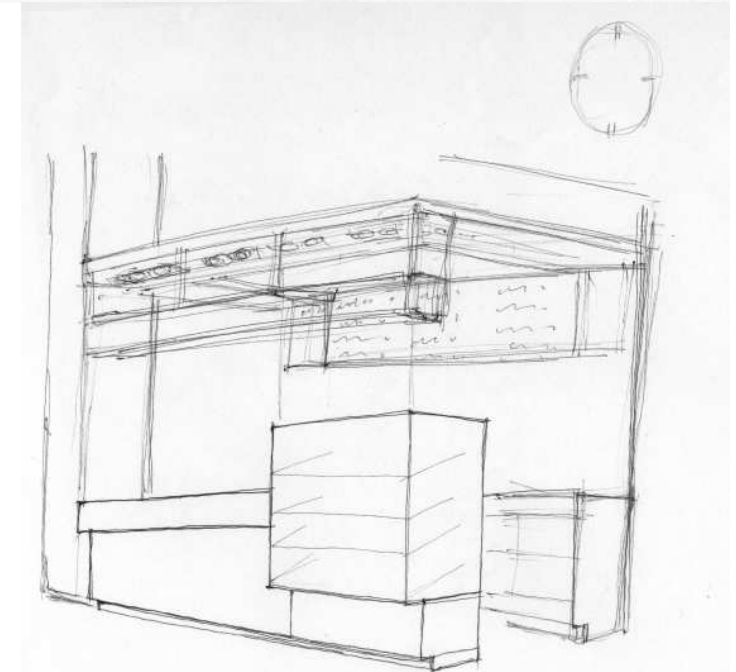
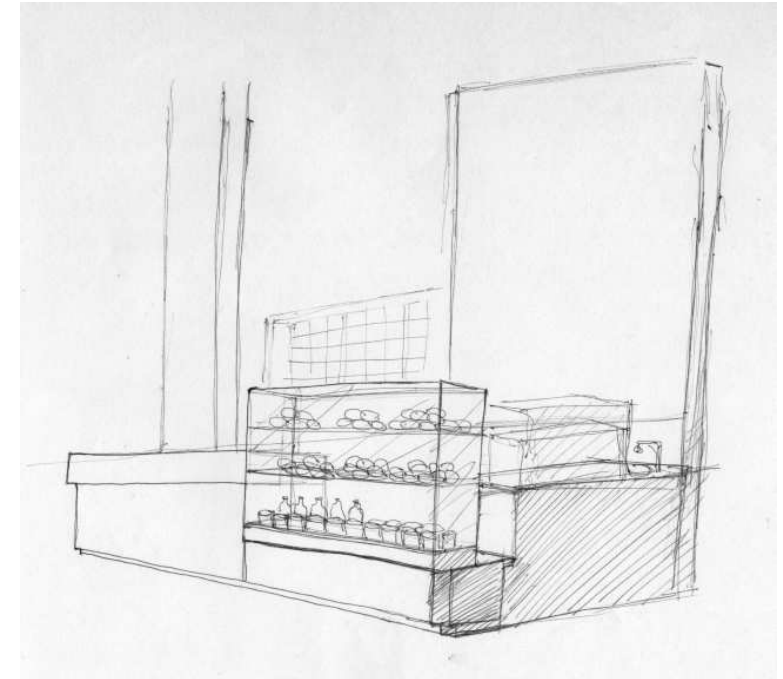
Rakennus edustaa funktionalismia, mutta ei sen pelkistetyimpää muotoa, sillä Pääpostisalissa on runsaasti klassistisia ja funktionalistisia koristeita, kuten lattian geometrinen kuviointi ja kattoupotukset. Tilalla on oma vahva karaktäärinsä. Koska tila on peruskorjattu vuosituhannen vaihteen jälkeen ja se on hyvässä kunnossa, olen pitänyt tilan ennallaan.

8.5 MATERIAALIT JA KALUSTEET

Valittujen kalusteiden tuli olla julkitilaan sopivia materiaaleiltaan. Lisäksi halusin, että hyllyjen materiaalit olisivat ilmeeltään kevyitä ja moderneja. Niissä piti olla lisävarusteita, joilla esitteet saisi hyvin esille. Sohvien piti olla penkkimäisiä, hyvin pieniä, ilman isoja käsinoja. Tuolit eivät saaneet olla liian moderneja ja niiden tuli sopia lattialaatoituksen väreihin. Olisi hyvä, että kalusteet toisivat miellelyhtymiä funkiskalusteisiin, mutta että niitä ei sekoittaisi aitoihin sellaisiin.

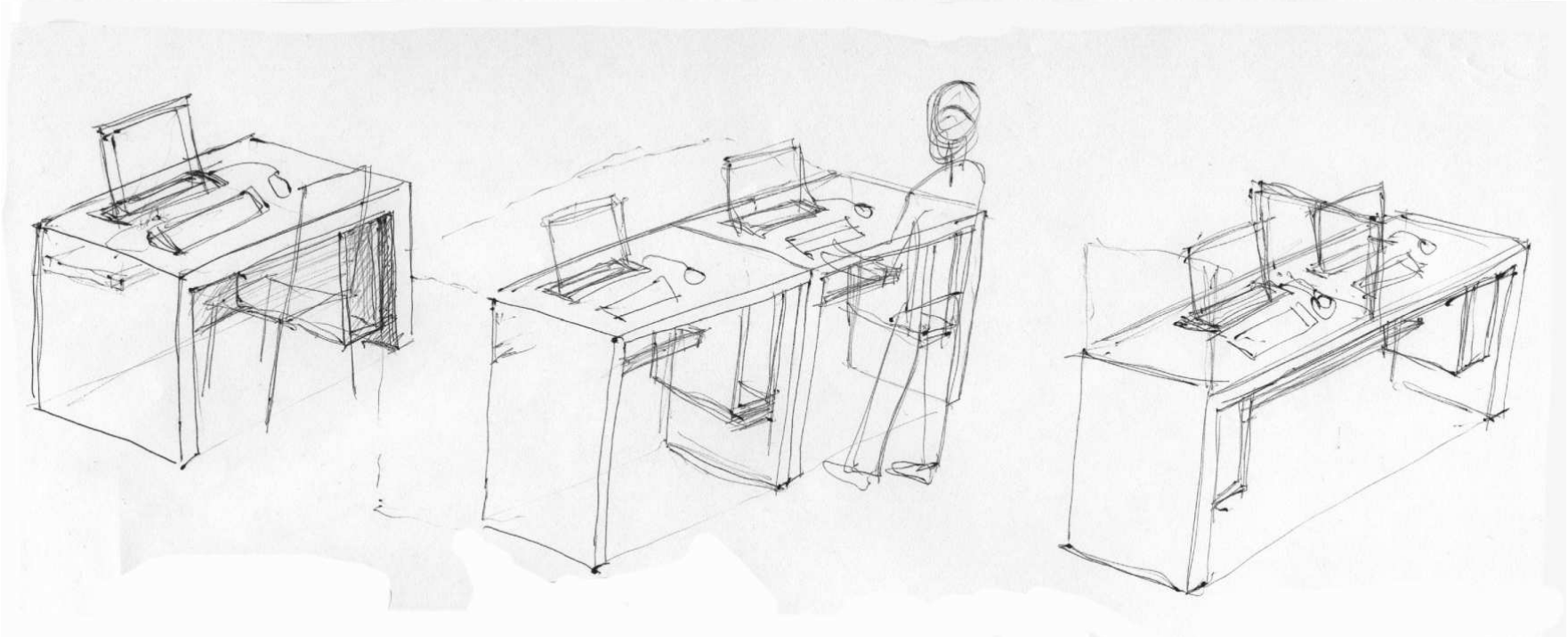
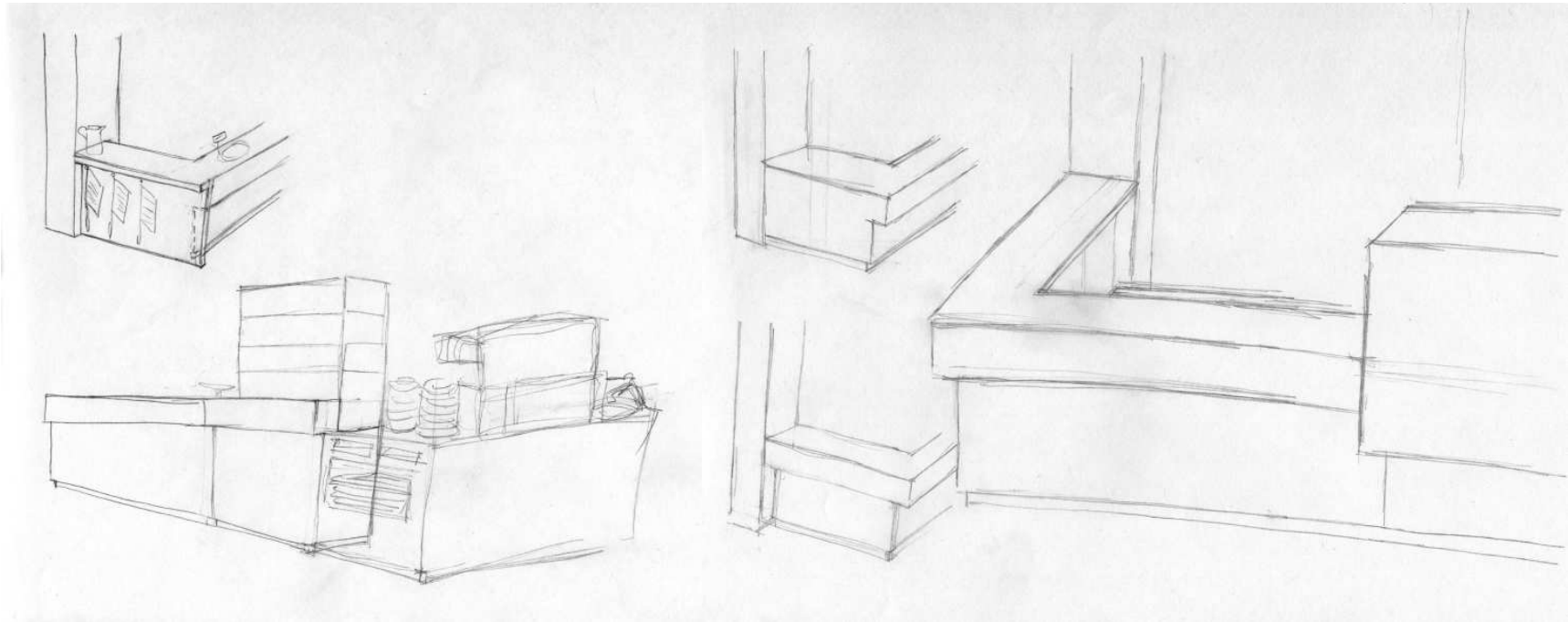
8.6 VALAISTUS

Tilaan tulee paljon luonnonvaloa isosta ikkunasta ja sen lisäksi siellä on hyvä yleisvalaistus. Peruskorjauksessa tilan valaistukseen on kiinnitetty huomiota ja esimerkiksi palvelutiskin päällä olevaan kattolippaan on upotettu kohdevalaisimia. Lisää kohdevalaisimia tarvitaan ainoastaan kahvilapöytien ylle ja esitehyllyjen yhteyteen.

TISKI- JA KALUSTELUONNOSTELUA

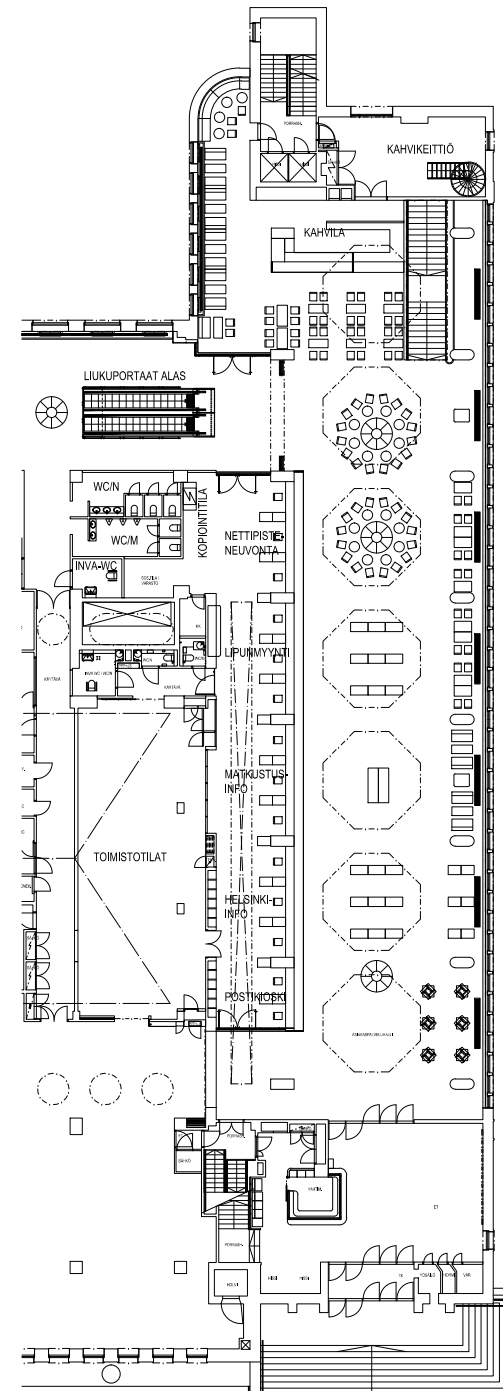
9 TILASUUNNITELMA

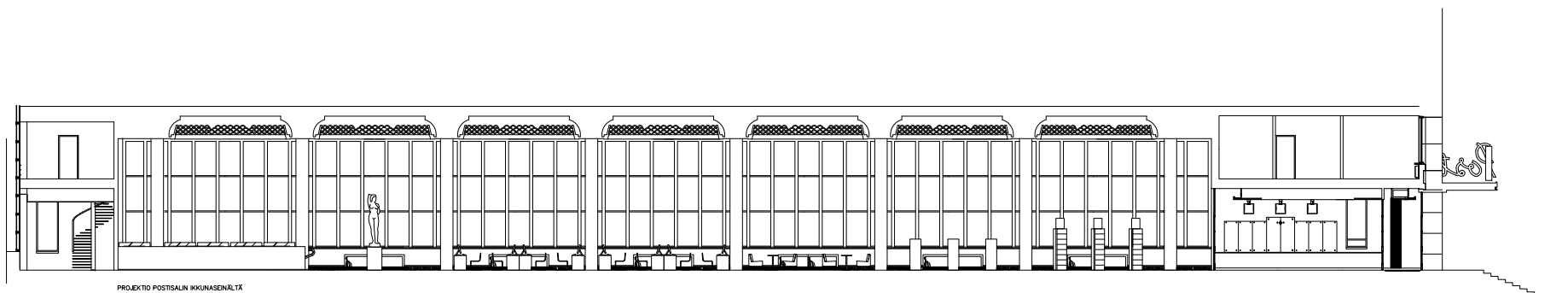
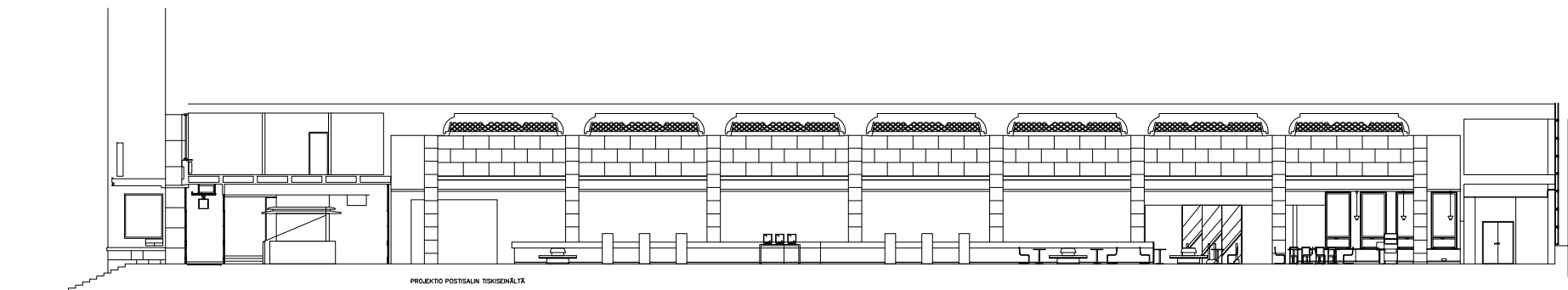
9.1 LOPPUTULOS

En halunnut poistaa postitoimintoja salista kokonaan, joten sijoitin aivan ensimmäiseksi palvelutiskille postikioskin, josta voisi ostaa välttämättömiä postitarvikkeita. Salin toiselle laidalle ikkunan eteen tulisi kuusi pyörivää korttitelinettä. Ne ovat olleet salissa käytössä viimeisessä vaiheessaan. Ne on suunniteltu vartavasten saliin ja ovat hyvin kompakteja käytössään. Keskellä salia olisi vain vanha pyöreä nahkapenkki mahdollista korttien kirjoittamista varten. Halusin jättää salin etuosan vapaammaksi kalusteista, jotta sisään saliin tuleva voisi orientoitua paremmin tilaan ja valita vapaammin kulkusuuntansa.

Helsinki-info sijaitsee palvelutiskillä seuraavana, koska se on yksi salin päätoiminnoista, jolle muut toiminnot ovat alisteisia. Se vaatii toimiakseen esitehyllyjä sekä salin keskelle, että ikkunan eteen. Tilaan mahtuu kolme riviä kaksipuolisia hyllyjä. Valitsin hyllyiksi Adi Kalusteiden maahantuoman Schulz Speyerin Uniflex-hyllyn. Sen sivut ovat mikroperforoitua metallia, mikä tekee hyllyistä hieman läpinäkyviä, ja hyllylevyt tammea. Hyllyihin on saatavana lisävarusteina valaistus ja esite- tai lehtitelineitä.

Seuraavana palvelutiskillä sijaitsee matkustusinfo, josta saa tietoa kaikista lähiliikenteen kulkuvälineistä. Kullakin toiminnolla tiskillä on kolme palvelupistettä, lukuunottamatta postikioskia, jolla on kaksi. Asiakaspalvelupisteiden takana on iso huone varattu toimistotilakäyttöön kaikille toiminnoille. Sen voi erottaa kevyin sermein tai kevyin väliseinän pienemmiksi tiloiksi. Takatiloista löytyvät myös sosiaalitreffit henkilökunnalle. Keskellä salia matkustusinfon kohdalla on korkea pöytä kuudelle reittiopaspäätteelle. Pöytä on pähkinäpuuta, kuten palvelutiskin alaosa ja uudet ilmastointilaitteiden suojakuoret, ja suunnit-

teltu nimenomaan tähän käyttöön. Ikkunan edessä matkustusinfon kohdalla on kaksi sohvaryhmää vapaata työskentelyä ja seurustelua varten. Kalusteet ovat samanlaiset kuin kahvilassa, josta kerron myöhemmin.

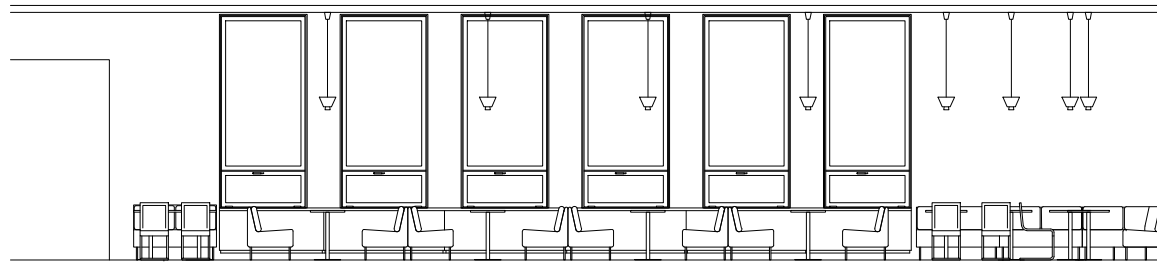
Matkustusinfon jälkeen tiskillä on lipunmyynti tapahtumiin. Lipunmyynti vaatii keskelle salia samanlaisia esitehyllyjä kuin Helsinki-infossa. Ikkunan edessä on seuraavaan tiskillä olevaan toimintoon liittyen asiakastietokoneita.

Viimeisenä tiskillä on nettipisteneuvonta. Asiakaspalvelupisteiden takana on tila kopiointiin ja skannaukseen. Ikkunan edessä on lisää asiakastietokoneita. Niitä varten tilaan on suunniteltu yksinkertaiset pähkinäpuiset pöydät. Tuolit ovat samanlaiset

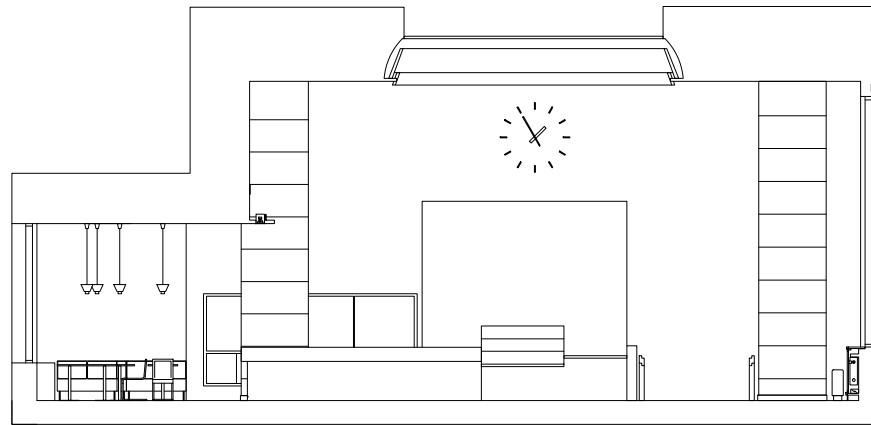
kuin kahvilatuolit.

Keskellä salia tiskin pään kohdalla sekä vähän edempänä liukuportaiden kohdalla on vanhojen pyöreiden nahkapenkkin ympärille koottuna kahvilapöytäryhmät. Kalusteet muodostavat ylhäältä päin katsoen lumihuhtalemaisen kuvion. Ne sijoittuvat kattoupotuksien alle ja niistä on hyvä ihaila komeata salia.

Salin perällä on kahvilatiski, joka on osin siirretty liukuporrasaukon jälkeen sijainneesta vanhasta tiskinpätkästä, osin uusi kahvilavetriini. Samalla paikalla sijaitsi alunperin tiski pankkipalveluille, joka on aikojen saatossa hävitetty. Lattian koristelaatoitus kuitenkin loppuu tiskin etuosaan, minkä takia paikalla on perusteltua olla tiski. Tiskin takana on seinäke, joka

PROJEKTIO ELIELINAUKION PUOLEISILTA IKKUNOILTA

PROJEKTIO POSTISALIN TAKASEINÄLTÄ

peittää näkyvistä keittiön sisäänkäynnin ja jossa on kirjattuna kahvilan nimi Postikahvila ja sen menu. Tiskin edessä on muutamia kahvilapöytiä. Pöydät ovat suomalaisen Innon Select O-pöytiä pähkinäisellä pöytälevyllä ja kromatulla metallijalalla. Pöytälevyt ovat osin erikoismittaisia. Tuolit ovat Martelan maa-hantuomia Vitran .05-tuoleja. Niissä on teräsputkesta tehty jalat ja polyuretaanivaahdosta tehty istuin-/selkäosa. Valitsin väri vaihtoehdoista suunnitelmaani punaisia, oransseja ja mustia tuoleja. Ne sopivat yhteen lattian koristekuvioinnin värien kanssa. Tuolin muoto ja rakenne muistuttavat Mart Stammin vuonna 1926 suunnittelemaa klassista funkistuolia, mutta sen materiaali ja värit tuovat sen nykyaikaan.

Kahvila jatkuu Elielinaukiolle päin olevien ikkunoiden eteen, jossa on sohvaryhmiä. Sohviksi valitsin myös Martelan maa-

hantuomat Offecctin Playback-sohvat punasävyisillä tyynyillä ja mustaksi verhoillulla rungolla. Sohvat ovat penkkimäisiä, ilman käsinoja. Pöytäryhmien päällä on Lundian Loiste-riippuvalaisimia oransseina ja beesseinä. Tilan perällä on mittatilausena tehty kaareva penkki, jossa on käytetty samaa verhoilua kuin Playback-sohvissa.

Wc:t sijaitsevat liukuporrasaulasta lähtevät käytävän varrella. Niin niiden sisäänkäynti on hieman rauhoitettu. Lisäksi sisäänkäynnit tekevät pienen mutkan, joka toimii näköesteenä. Naisten wc:ssä on kolme wc-koppia ja miesten wc:ssä kaksi, jonka lisäksi siellä on kolme pisoaria. Käsienpesutila sijaitsee wc-koppien ulkopuolella. Naisten- ja miesten wc:iden jälkeen käytävällä on inva-wc/lastenhoitohuone. Alakerrassa samalla kohtaa sijaitsee myös wc:itä, joten putkitus on helppo hoitaa.

VITRA .05 [25]

OFFECT Playback [26]

SchulzSpeyer Uniflex
kork. 150 cm [27]

INNO Select O [28]

LUNDIA Sola [29]

9.2 JATKOTOIMENPITEET

Olen tehnyt suunnitelmani itsenäisesti ja se on fiktiivinen. Aion kuitenkin ottaa yhteyttä tilan omistajaan eläkevakuutusyhtiö Ilmariseen ja esitellä heille työni. Lehdistä (Jompero 2012) on saanut lukea, että pääpostisalin uusi käyttö on edelleen avoin. Tilaan suunnitellaan jonkinlaisia liiketilaa ja neuvottelut pyritään saamaan päätökseen vielä tämän syksyn aikana.

10 ARVIOINTI

10.1 TILA

Päämääräni ottaa palvelutiski uudelleen käyttöön ja muodostaa hyvät kulkureitit saliin rajoittivat ja ohjasivat suunnittelua hyvin paljon. Samoin kahvikeittiön olemassa oleva paikka sai minut sijoittamaan kahvilan nykyiseen paikkaan. Kunnioituksesta vanhaa, kaunista salia kohtaan en halunnut revitellä suunnitelmassa. Toiminnot sijoituivat minusta loogisesti ja lopulta helposti paikoilleen. Wc-tiloja sain työstää vähän enemmän ennenkuin olin niihin tyytyväinen. Erityisen tyytyväinen olen siihen, miten sijoitin kahvilapöytäryhmät saliin. Paitsi että ne näyttävät hyvältä pohjakuvassa, ne olisivat varmasti viihtyisiä istuskelupaikkoja.

10.2 PROSESSI

Aloitin keräämällä materiaalia arkkitehtuurin suojelusta, tarkemmin ottaen modernien sisätilojen suojelusta. Kävin myös haastattelemassa Museoviraston yliarkkitehti Erkki Mäkiötä, jolta sain näkemystä ja lisää kirjoja aiheeseen liittyen. Käytin paljon aikaa tutkimusosion tekoon ja luin useita artikkeja ja kirjoja. Aiheeseen perusteellisesti tutustuminen kannatti mielestäni ja sai aikaan oikeanlaiset lähtökohdat suunnittelulle. Kanustusta tekemiseen sain löytäessäni Postitaloa esitelleestä

Arkitekten 1940 –kirjan välistä kasan nelilehtiapiloita. Sain tilan piirustukset Postitalon peruskorjauksen suunnitelleesta Helin & Co –arkkitehtitoimistosta. Niitä piti muokata paljon, ennen kuin niitä pystyi käyttämään. En ollut mallintanut tietokoneella paljoakaan ennen, joten jouduin opettelemaan sitä samalla. Opin paljon ja olen tyytyväinen lopputulokseen. Itse kirjallisen työn teko oli vaikeaa, koska asiat olivat itselle jo niin itsestäänselviä, että kaiken muistaminen ja erittelemine oli hankalaa.

LÄHTEET

Funkis – Suomi nykyaikaa etsimässä, modernismens intåg i Finland 1979. Helsingin Juhlaviikkojen näyttelyluettelo. Toimitus: Mikkola, Kirmo, Keinänen, Timo & Norri, Marja-Riitta. Painoforum Oy.

Hautajärvi, Harri 2000 a. Historia ei kaipaa saneerausta. Pääkirjoitus. Ark 2/2000, 16-17.

Hautajärvi, Harri 2000 b. Aitoa vai lavastettua historiaa? Pääkirjoitus. Ark 6/2000, 14-15.

Helander, Vilhelm 2007. Sisätilojen restauroinnista. Teoksessa Lounatvuori, Irma (toim.) Käy sisään! | Stig in! Julkiset sisätilat | Offentliga interiörer. Suomen Kotiseutuliiton julkaisuja A:15. Gummerus Kirjapaino Oy, 43- 47.

Helsingin Sanomat 2005. Kuinka paljon Postitalon sisätiloja saa muuttaa uuden käytön vuoksi? 3.12.2005. Saatavissa: <http://www.hs.fi/asuminen/artikkeli/Kuinka+paljon+Postitalon+sis%C3%A4tiloja+saa+muuttaa+uuden+k%C3%A4yt%C3%B6n+vuoksi/1135220016549>

Itella 2005. Pääpostitalon historiaa. [viitattu 10.4.2012] Saatavissa: <http://www.itella.fi/group/tiedotteet/2005/helsinginpaapostiasiakaskaytoon281105.html>

Jompero, Sanna 2012. Pääpostisalin uusi käyttö edelleen avoin. Metro-lehti 12.9.2012.

Järvi, Jorma & Lindroos, Erik 1940. Post- och telegraphuset i Helsingfors. Arkitekten 1940, 17-32.

Järvi-Dunker, Marjut, Järvi, Mikko & Lindroos, Markus 2012. Arkkitehti-ilta Postimuseossa 9.5.2012. Pääpostitalon arkkitehtien Jorma Järvi ja Erik Lindroos arkkitehti-lapset muistelevat isiään. Haastattelijana YTM Anna-Maija Virta. Avoin yleisötilaisuus.

Järvenpää, Eeva 2006. Kertomuksia Helsingin kortteleista, osa 59: Pääpostitalo, Susimiehet saalistavat kirjeisiin oikeita osoitteita. Helsingin Sanomat 16.12.2006. Saatavissa: <http://www2.hs.fi/extrat/kaupunki/>

korttelisarja/59_1.html

Keskipisteenä Pääpostitalo 2012. Postimuseon näyttely 21.3.-21.6.2012.

Kivilaakso, Aura 2010. Rakennusperintö suojelun kohteena. Suomen rakennustaiteen museon julkaisu osana JOY Jokaisen Oma Ympäristö -Kulttuuriympäristökampanjaa. [viitattu 14.7.2012]. Saatavissa: <http://www.mfa.fi/files/mfa/Rakennussuojelu/Rakennussuojelu.pdf>

Leppänen, Olavi 1984. Tapahtumia ja näkemyksiä Helsingin postitalon vaiheilta. Konekirjoitettu monistelehtinen. Säilytyspaikka: Postimuseon kirjasto.

Lindh, Tommi 2000. Tyylirestaurointi ennen ja nyt. Ark arkkitehti 2/2000, 18-23.

Lindh, Tommi 2004. Moderni rakennusperintömme uhattuna. Teoksessa Ympäristöministeriö (julk.) Rakennusperinnön tulevaisuus. Tampere: Tammer-Paino Oy, 62-69.

Lindh, Tommi 2006. Miten modernia korjataan? Ark 6/2006, 14-21.

Lounatvuori, Irma 2007 a. Sisätilat, turvattomat. Teoksessa Lounatvuori, Irma (toim.) Käy sisään! | Stig in! Julkiset sisätilat | Offentliga interiörer. Suomen Kotiseutuliiton julkaisuja A:15. Gummerus Kirjapaino Oy, 57- 58.

Lounatvuori, Irma 2007 b. Mahdollisuuksia sisätilan suojeluun. Teoksessa Lounatvuori, Irma (toim.) Käy sisään! | Stig in! Julkiset sisätilat | Offentliga interiörer. Suomen Kotiseutuliiton julkaisuja A:15. Gummerus Kirjapaino Oy, 59.

Mattinen, Maire 2006. Rakennussuojelun arvoja etsimässä. Teoksessa Ikkala, Marja-Leena & Knapas, Marja Terttu (toim.) Museoviraston rakennushistorian osaston Aikakauskirja 1. Helsinki: Art-Print Oy, 121-125.

Mäkiö, Erkki 2006. Miksi talot näyttävät joltakin. Teoksessa Ikkala, Marja-Leena & Knapas, Marja Terttu (toim.) Museoviraston rakennushisto-

rian osaston Aikakauskirja 1. Helsinki: Art-Print Oy, 48-57.

Mäkiö, Erkki 2007. Tapaaminen Museoviraston yliarkkitehti Erkki Mäkiön kanssa 22.3.2007.

Ollila, Kaija & Toppari, Kirsti 1975. Kaasutehdas, Kluuvi, kortteli 103. Teoksessa Puhvelista Punatulkuun – Helsingin vanhoja kortteleita. Helsinki: Helsingin Sanomat.

Postin historia 1638-1998, Postens historia, The History of the Post, Die Geschichte der finnischen post. 1995. CD-ROM. Helsinki: Postimuseo.

Postin talot ja tilat – postitalot Pohjolassa ennen ja nyt. Postimuseon verkkonäyttely. [viitattu 10.4.2012] Saatavissa: <http://www.posti.fi/postimuseo/nayttelyt/verkkonayttelyt/nordisk/sivut/suomeksi/>

Rakennusperinto.fi, ympäristöministeriö ja Museovirasto 2012. Rakennuksia ja ympäristöjä [viitattu 23.3.2012]. Saatavissa: http://www.rakennusperinto.fi/rakennusperintomme/rakennuksia_ja_ymparistoja/fi_FI/rakennuksiaajaymparistoja/

Saarikangas, Kirsi 1999. Kohtaamisia kahviloissa. Teoksessa Sarantola-Weiss, Minna (toim.) Yhteiset olohuoneet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 88-99.

Sisätilojen suojelu, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:18. Edita Prima Oy. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_136_tr18.pdf?lang=fi

Virta, Anna-Maija 1997. Postitalot instituutiorakennuksina. Vuosina 1927-1939 rakennettujen posti- ja lennätintalojen tarkastelua. Sivuaineen syventävien opintojen tutkielma. Helsingin yliopisto, Taidehistorian laitos. Säilytyspaikka: Postimuseon kirjasto.

Virta, Anna-Maija 1999. Katkeamaton rengasko? Kadonneen postitalon tarina. Teoksessa Tabellarius. Postimuseon Ystävät ry:n julkaisuja I. Turku: Postimuseon Ystävät ry & Postimuseo, 28-43.

Virta, Anna-Maija 2012. Helsingin Pääpostitalo – funktionalismi arkkitehtuurissa ja sisustuksessa. Luento Postimuseossa 18.4.2012.

Yli-Rantala, Ari 1987. Helsingin Pääpostitalon dokumentointi. Vantaan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, konservointiosasto, lopputyö. Säilytyspaikka: Postimuseon kirjasto.

KUVALÄHTEET

[01] Aberdeen toimitilahaun verkkosivut. [taltioitu 3.5.2008]

[02] Sini Raimoranta, 8. luokka. ”Koulumatkani”

[03] Sisätilojen suojelu Helsingissä asemakaavoituksen keinoin -verkkodokumentti. Ympäristöministeriö, Opetusministeriö, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=73840&lan=fi>

[04] Keskipisteenä Pääpostitalo -näyttelyn mediapaketti. Saatavissa: <http://www.posti.fi/postimuseo/media/2012/keskipisteenapaapostitalo.html>

[05], [06], [07], [08] Pääpostitalon rakennustyömaan valvojan J.M. Mäkiön yksityinen valokuva-albumi

[09] W. Bremer. Post- och telegrafhuset i Helsingfors. Arkitekten 1940.

[10], [11] Keskipisteenä Pääpostitalo -näyttelyn mediapaketti.

[12] Erkki Mäkiö. Miksi talot näyttävät joltakin. Teoksessa Ikkala, Marja-Leena & Knapas, Marja Terttu (toim.) Museoviraston rakennushistorian osaston Aikakauskirja 1.

[13] www.paapostitalo.fi [taltioitu 5.4.2007]

[14] Igglon verkkosivut. [taltioitu 27.2.2007]

[15] Post- och telegrafhuset i Helsingfors. Arkitekten 1940.

[16], [17] Postin kuva-arkisto.

[18] Postia kaikille : Suomen postin tarina 1638-1998. Helsinki : Edita, 1998.

[19], [20] Voitto Niemelä. Saatu arkkitehtitoimisto Helin & Co:lta.

[21], [22], [23] Sini Raimoranta.

[24] Joonas Antikainen. Keskipisteenä Pääpostitalo -näyttelyn mediapaketti.

[25] LOAD library of art and design -blogi. Saatavissa: http://loadproject.blogspot.fi/2009_04_01_archive.html [taltioitu 25.3.2012]

[26], [27], [28], [29] valmistajien verkkosivut.

LIITTEET

Pohja- ja leikkauskuvat